ŞİZOFRENGİ

bütünüyle kuşkudayız

Bir Yürümek Denemesi & Elektroşok

Kuşkularla Tatlıcım

Şüphe Hermeneutics'i

Glienicke Köprüsü

İyi Çocuk Ol...

MART 1993 SAYI 7 FİYATI 15.000 TL (KDV DAHİL)

**Ezilenlerin geleneği gösteriyor ki,
içinde bulunduğumuz
"olağanüstü hal"
istisna değil
kuraldır.**

W. BENJAMIN

ŞİZOFRENGİ, *istikrarlı bir şekilde geciken iki aylık dergi.*

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
Şizofrengi yayıncılık Adına Ayşegül Akyapraklı Hanımefendi

Yayın Kurulu:
Fatih Altınöz, Yağmur Taylan, Kültegin Ögel

Hikayesi:
Dağıtılan dergilerden elde edilen gelir yeni sayı için kağıt alabilecek cesamete erişliğinde, bir öğle arası, Kültegin'in külüstür arabası çalışır.
Merter'de bir Kağıtçı Dükkanı. Kağıtların yeni fiyatlarının metanetler bozulmadan öğrenildiği yer.
Alınan kağıtlar Cağaloğlunda bir işhanının 3. katındaki
Yalçın Ofset Basım Tesislerine gönderilir.
Tam o esnada Dizgi bilimci Hilal Hanım, yeni sayıda yer alacak yazıları Grafta çalışan Yeşim Turbil, Mustafa Şafak ve kısmen beyaz sakallı adama göndermektedir. Belki de göndermiştir. Bilmiyoruz.
Mizanpaj hattında 2-3 gün kalınır.
Sonra montaj için Balamir Abi'ye götürülen dergi, yaklaşık 6 gün sonra o sayının şanslı mücellithanesinden 100'lük paketler halinde teslim alınır. Ardından yayın kurulu üyelerini Yurtiçi Kargo'nun önünde görmekteyiz. Çeşitli büyüklükteki boş kutulara Şizofrengi paketlerini yerleştirmekteler. Saat,akşam 17:30 suları. Dergiler, Ankara ve İzmir'e gönderilecek birazdan. Üyeler yorgun görünüyorlar. (e haliyle) Ama işlerini tamamlamış olmanın insanların ruh halleri de yüzlerinden okunmakta. Şimdi arabaya biniliyor, kapılar kapanıyor ve yola çıkılıyor.
Beyoğlu'ndayız. Beyoğlu bilindiği gibi tarihi bir semt.Dergiler Pandora ve Mefisto'ya taşınıyor. Kadıköy'e sıra yarın gelecek. Kadıköy'e gidecek dergiler Peykan'a verilecek.
Saat 20:00 olmuş. Evlerde telefon trafiği. Ankara'da Yurdaer ve Hasan, İzmir'de Bülent üzerlerine doğru gelen Şizofrengi paketlerinden haberdar ediliyor. Daha sonraki günler mutad hataların mutad tespitleri,eleştirilerin alınması, Ercan'ın dağıtım ile ilgili önerilerinin dinlenmesi, Bakırköy'deki 187 numaralı posta kutusuna gidilerek, gönderilen güzel mektupların okunması ve mutlu olunması ile geçip işte öyle gidiyor...

-To be continued-
or not to be

İçinDekileR

Bir Yürümek Denemesi	*Serdar KOÇAK*	4
Önermelerden	*Serdar KOÇAK*	6
Kuşkularla Tatlıcım	*Süreyyya EVREN*	8
Glienicke Köprüsü	*Yılmaz ÖNER*	10
Ayna Ayna	*Hakan ATALAY*	12
İyi Çocuk Ol	*İMZASIZ*	14
Ben Biyolojik Psikiyatriden Korkuyorum	*Erdoğan ÖZMEN*	18
Edebiyatçı	*B.U.*	21
Günah Yiyen	*Dost KÖRPE*	22
Şüphe Hermeneutics'i	*Hans-Georg GADAMER*	24
Açlığım	*Sevil AVŞAR*	29
Burada ve Şimdi	*Fatih ALTINÖZ*	30
Saat 4 Kişisi	*Çiğdem AYTEKİN*	34
Yazmak Cinnet'in Diliyle	*KÖMPİL*	37
Psikopatım...Psikopatsın...	*Yağmur TAYLAN*	38
Tutti Frutti	*Cem ATBAŞOĞLU*	40
Yolları Çatallanan Bahçenin Yolcuları...	*Mehmet ŞENOL*	44
Pardon Fink	*Durul TAYLAN*	48

TEŞEKKÜR

Banu Büyükkal, Peykan Gençoğlu, Ercan Kesal, Barton Fink, Elif Berk, Yurdaer Altınöz, Hasan Bölme, Yılmaz Öner, Uğur Vardan, Güno Bilger, Talip Özcan, Cezmi Ersöz, The The'dan "Dusk", Mefisto'dan Abidin, Durul Taylan, Figen Şakacı, ve diğerleri (onlar kendilerini bilirler)

SÖYLEŞİ

22 Mayıs 1993 Cumartesi günü saat 13.00'te Şizofrengi İzmir Tabip Odası'nda

BİR YÜRÜMEK DENEMESİ & *ELEKTROŞOK*

Bütün herşey yeniden sarsıldı. Herşey istemsiz bir an'a müteallik ve bu an kendince duruyor yahut genişliyor bazen, ikisi aynı şey. Davranışlarım var. bunları farkediyorum: farkettikçe bir derinlik geçmiş duygusu da kazanıyorum, hemen kayboluyor. Sonsuz küçük bir zaman ve yok, işte o denli büyük: o denli herşey.

Adam gravatımız italyan demişti ben de neresinden dedim alt kattan en mafia paltoyu almıştım niçin? Çünkü şu yüzden sistemi çapraz karşıma almıştım. 14 Şubat 1984 tü ani bir kararla küt diye bütün muhalefet mevzilerini boşalttım ve mavramı geçmeye başladım mıştım yandan çevirmeler duvar pasları arkasına sarkmalar ve şandel goller düşünüyordum Reklam yapmayayım şapkayı oradan almadım anlarsınız ya daha albatroslar bizdeydi onlardan aldım ve şöyle oldu bulunmakta olduğumuz şehri Chicago yaptım ve Cenova'yıda İstanbul. En ufak aşk olasılığında şapkamı çıkarıyordum hareket müthişti gören anlıyordu Arrıvederci! Sistemin dışına tasavvur edilemeyecek denli şaşırtıcı bir çabuklukla çıkmıştım ve bir keyif patlaması yaşıyordum. Rahibe sana sigaranı sonra vereceğim dedi Neden dedim tek bir sigaram bile yoktu sonra unutuyorsun sağda solda bırakıyorsun böyle dedi en güvendiğim adam bir sanatçıydı alkolik olması yüzünden orada bulunmakta olduğunu söylüyordu ve kendi isteğiyle olduğunu söylüyordu genede güveniyordum adamda son büyük aşkımın - ilk-tek-) duruşuna benzer bir şey vardı öyle değildi: Sobuncu'ların köşkündeki atkestanesi, soldan üçüncü, bahçe kapısından bakarken gibiydi, ilhamdı önce duruş vardı ve bakma henüz yoktu ve duruş bakmayı yarattı ve onun aynası oldu tuhaflık bu ya esrar oldu ayna kırıldı herneyse o denli böyle dört adam daha olsa Toroslarda üç beş müfreze Çankaya'da ihtilal gibi bir adamdı ve darbeci içimi gıcıklıyordu adam dedi ki sana önce bir iğne yapacaklar zaman yok an var tam o esnada denir ya, esna gibi Oysa esna oluş ve akışkanlığın tasarımlanabilir nüvelerinin içiçe geçtiği durağan, saf bir yok andır sessiz harflerden oluşur beyaz ve kıpırtılıdır işte o an bir zonklama bir an daha ve herşeyin insafsız ortasında Bir ikinci algı olmasaydı ilk algı öksüz kalacaktı ve duyum olmayacaktı ve duygu olmayacaktı işte öyle zihne ve onu oluşturan zihnin tarihine cepheden bir saldırı onu yoketme ve işleyiş sürecini bölmeye yönelik elekroşoku böyle yaşadım. Beyazdı bembeyaz

Bense Kahire'nin mor gülü filmini çeviriyordum filmi kareler halinde şehre saçıyordum bunu mümkün olduğu kadar hızlı yapıyordum saçmayı yani Kız Ankara'dan şehre yeni gelmişti Neo-tipik Devyol'cuydu gözleri mavi idi bir renk değildi bir rengin ilkel haliydi turkuaz diyeceğiniz gelirdi aydınlanınca göz kendinden menkuldu iki taneydi ve yeşil mavisiydi Kız üçgen aşktan Bodrum'dan ve yeşilcilikden geçmişti içim parçalanıyordu avımı bulmuştum içinde bulunduğu grup benim bakmakta olduğum resme doğru yaklaşıyordu Kültablasını biraz ortaya çektim kendimi de biraz sola çektim Grup yedi kişiydi yani altı kişi ve kız bir de ben ve kül tablası dokuz ediyorduk darbenin başarısı kızla benim kül tablası ile gruplaşmamıza bağlı idi. Çünkü purom vardı sonradan devreye girecekti puro kızın karnının önünde geçerken ben kızı farkedecektim ve albatros deyip susacaktım talihim o zamanlar yaverdi Eleştirmenmisiniz dedi hayır italyanım dedim Güney Sicilya'dan! Akustik mükemmeldi bir silah iki kez kendiliğinden ateş almış gibi oldu için parçalanmakla kalmıyor kanıyorduda gideceğimiz bara yıldırım telgraf çektirttim artık garson geliyordu hayır ben değilim diyordum telefonlar için ve albatros diyordum susuz rakı içiyordum leblebi yiyordum Çankaya diyordum gruptakiler birbirlerine annesi 'Türk'müş diyorlardı mavi gözler beni gördüler içki ile yetinemiyor cebimdeki konyaktan da içiyordum Sonra mavi gözler benimle bu acımasız çılgınlığa geleceklerini açıkladılar Kahirenin mor gülüydü şandelden üst direkte patlıyordu

Yine iğne olmak istemezsin herhalde henüz dördüncü elekroşoktu size anlatmalıyım şöyle düşünyordum yeşil mavisi ben kocaman albatros Çankaya'da bir zalim adam her tablonun bir giriş manifesti olduğu ilkel zaman dağlar kasabalar ovalar ve ırmaklardan başlayacak ihtilaller ve anladım kendi altüstoluşumu matrak olanın emrine vererek kendimi bağlanmış bulduğum sistem denen iskeleyle halatları atmaya çalışırsam elektroşok devam ederdi. Beni yeniden rasyonel olanın içine zorla döndürenlere belliğimi taggir tebdil ve ilga edenlere sonsuz lanet olsun bunu şimdi seneler sonra söylüyorum o zaman kollarımı kımıldatamıyordum iki yanımda duruyorlardı kollarımdılar vardılar ama ayaklarımın devinimine eşlik etmiyorlardı belleğimi acımasızca zorlayarak buldum sonra düşmana inat bir gün fazla bu kadar sonrası yok-, kollarımı sallama antremanı yapmaya başladım sağ elimi biraz ileriye doğru atıyordum sol elimi fırlatıyordum tekrar sağ elimi sürüyordum sonra sol elimi geriye doğru salıyordum bir kolun hareket halinde olduğu diğer kolun devimsiz olduğu noktalar bulunduğunu keşfediyordum mavi gözler durdular bana baktılar yokuş vardı ıslak vardı burkulmak ve kerme kaldırma vardı hemen şimdi özgürlük istiyoruz demek ve gündelik hayata demokratik katılım sistemden daha fazla çöpçü üretmesini kendisini yutmasını ve fazlalaştırmasını istemek yoktu ağzımı iki yana gerdim bazı kasları yukarı kaldırdım bazılarını aşağıya indirdim bunundu adı gülümsemek mavi gözlere ben Türk'üm Elektroşok bana birşey yapmaz dedim Evet böyle durum böyle yeni bana defalarca ayrı tarihlerde elektroşok yaptılar ve katettikleri mesafeyi görüyorsunuz Türk olduğumu kabul ettim. Şimdi sıra bende kan var mı eğer varsa içinde kudret var mı sıra bunları işte saptamaya kalıyor.

SERDAR KOÇAK

3 Şubat 1993 Göztepe

Sonra mavi gözler benimle bu acımasız çılgınlığa geleceklerini açıkladılar Kahirenin mor gülüydü şandelden üst direkte patlıyordu

ÖNERMELERDEN

1. Başlangıçta infaz vardı sonra yargı oluştu.

bu bir flash-backdi işe güce yaramaz serserilerde güzel sanatlara yetenek vardı şatolarda ağırlandılar dilencilik dönüşüme uğramıştı ve kontrole tabi tutulmuştu asil keşfedilmişti ve zadeler olmuştu sıkıntıdan patlıyorlardı ve infazı çeşitlendirmek içindi birgün ahmakların en ahmağından bir rahip özgürlük diye tısladı ve birdenbire psiko-manıa-depressive eşiğe fırlattı kendini eşitlik diye haykırdı ve kardeşlik derken debeleniyordu yargı ile yasama oldu arasına yürütme girdi

bir rahip özgürlük diye tısladı ve birdenbire psiko-manıa-depressive eşiğe fırlattı kendini eşitlik diye haykırdı

anarşistler yürütmeye devam dediler yargı ile yasamağı boşveriyorlardı derken Bonaparte geldi sekizyüzyıl geçmişti birtek. Bonaparte kaldı bir de cellat vardı aralarında ayna vardı. Böyle oldu.

2- Metanet - Mutabakat - Merhale - İnfaz

gökte üç gün yıldız durdu dördüncü gün ay oldu şairler ötedenberi vazoların düşündüğünü söylerlerdi kedi bilinçliliklerini maddeye devredip varolanda geriye çekilmeyi düşünen bu avanakları duydu köylüler anlara göre dağlar taşlar ötedenberi düşünürlerdi büyük bir öfkeye kapıldılar yollar düz ve bayır aşağıya oldu dört kanatlı atlar üzerindeydiler gibiydiler bir kamyon karoseri görmeye görsünler ortalıkta fırtına kopuyordu kentlere geldiler tüketim nesnelerini imhaya başladılar bir lahanayı saygın ellerle ve küstah ifadelerle alıyorlar başları üzerinde tutuyorlar ve damların üzerinde yürüyorlardı işçiler olaylar duydular üretim nesnelerini tahribe yöneldiler savaş makinesini bir çığa benzeyecek gitgide benziyerek ve çığın kendisi olup kendilerine kapılarak devre dışı bıraktılar sabah oldu iletişim durdu evvel-zaman oldu dünya karanlığa gömüldü.

En geç deliler duydu kendi deliliğinin farkında olan ve iki kez deli olan Belkıs öne geçti arkasında paçavralara çabucak dönüşen giysilerle deliler bir sürü halini aldılar yokuş yukarı koşarak köylere geliyorlardı meydanlarda köylüler saygıyla

köylüler saygıyla eğildiler küstahlık devrettiler ve metünet verdiler aç kurtlar savunmasız çocukları parçalıyorlar ve cesetleri yol kıyısına bırakıyorlardı

eğildiler küstahlık devrettiler ve metanet verdiler aç kurtlar savunmasız çocukları parçalıyorlar ve cesetleri yol kıyısına bırakıyorlardı çarçabuk mutabık olundu çocuklara balta verildi adına balta denildi ve çocuk sürüleri deli sürülerini bulmaya gitti bir daha haber alınamadı çok çoskulu oldu gökte yıldızlar pekçok oldu kimi düştü kimi kaldı ufak oldu ve perde oldu aradan yıllar geçti kesikbaşlar ve dörtköşe sandukolarda kalpler bulundu şato piramit çadır oldu giyotin bulundu ağaçları kesmek içindi

KUŞKULARLA TATLICIM

"meze olarak ne alırsınız tülayanım, ben iki duble oğuzatay aldım ağzımın tadı kaçtı, tango sevmez oldum tülayanım."

öğleüstü buraları olağanüstü sıcak olur tülayanım. - iki tane üstü'yü üstüste kullandın birini değiştirmek gerek, haklısınız albayım, kendimi altı yapsam bir denge kurulur değil mi albayım, kurulmazsa siz kurarmısınız albayım, dışardan getirttirebilirmisiniz, ithalat şirketi kurmalıyız albayım, kendimizi çok yorduk, biraz dış pazara açılalım, nasılsa dış dünyaya açılamadık, içevurumcu yazar olduk, içkanama olucaz albayım, temkinli olalım, önlem alalım, sonra hastanelerde sürünmeyelim, otobüslerde kimse bize sürtünmesin, yine de sürünecek bir insan bulalım, dışarı çıkıp böyle bir insan arayalım albayım, bize sürüngen derlerse kızmayalım, ben kızarsam da siz beni yatıştırın, aştık biz bunları deyin bana, hemen inanırım, aşma kavramının hegeldeki öneminden sözederim, alman kütüphanesine gidip orjinal hegellere bakarız, almanca bilmesek de olsun albayım, biz yine bir gidip görelim, belki orda almanca bilen sevimli birilerine rastlarız, o birisinin adı semraymış mesela, semra görür görmez beni sevsin albayım, içi ısınsın, elektriklenmeden sözetsin arkadaşlarına, hatta bana hiç duraksamadan sarılsın, önce şaşırayım sonra ben de ona sarılayım albayım, kafam karışsın, semra beni bırakıp koşarak dergiler bölümüne geçsin, ben

de hegel kitaplarını raflara geri koyup ya da size verip semranın peşinden gitsem mi diye düşüneyim, ben hep böyle düşünüp durayım semralar koşsun albayım, semralar ölmez, ölürlerse çok ağlarım albayım, işte o zaman ağlarım, yani ağlayabilirim umarım, eğer ağlayamazsam intihar etmem gerekir, eğer intihar edersem bir daha çikolata yiyemem albayım, semralar aybaşı döneminde çok çikolata özenirlermiş, bana böyle diyorlar doğru mu dersiniz albayım, hükümete güvensem mi albayım, kemiklerimi kıracaklar mı dersiniz, eğriyi doğruyu ayıralım artık, eğriler 4-B sınıfına doğrular 4-A'ya, eğriler düzgün sıra yapmıyorlar hocam, keşke siz nasreddin hoca olsaydınız albayım, beraber eşeklere ters binerdik, eşeklere düz bindikte ne oldu albayım, hiçbir hocanın gözüne giremedik, daha fazla yırtınmamız gerek, koş koş ileri koşan kalmaz geri, bedenimizi eğitemedik albayım beden eğitimi dersleri boşa gitti, ziyan oldu eşofmanlar, zarar ziyan oldu, tüm zararları devlet karşılasın bugün, koskoca devlet, kendimizi koyvermeyelim, arkamızda koskoca devlet var, en iyisi bir savaşa katılalım, belki batı cephesinde yeni birşey olur albayım, neden olmasın, şansımız yaver gider belki, cepheden sevdiklerimize mektup yazarız, onlar her mektupta oh! daha ölmemişler diye sevinirler, hergün bizi merak ederler, biz de barikatta onların solmuş fotoğraflarına bakıp duygulanırız, ağlarız, ağlayamazsak ta yüzümüze şık bir ifade yapıştıralım albayım, bütün salon bizi seyrediyor, seyirciye karşı sorumluluklarımızı anımsayalım, kahirenin mor gülü filmini iyi seyredelim, taktik kapalım, tom bekstır gibi biz de perdeden fırlayıp sinema salonuna karışalım, semrayı elinden tutup kaçıralım, semra bu filmi hergün seyreden bir hayranımız olsun, gözlerine inanamasın, biz gözlerimize inanalım albayım, birbirimize gözkulak olalım, siz beni tehlikelerden koruyun, ben de size roman yazayım albayım, romanın kahramanlarını beraber seçelim, 600 sayfayı geçsin, romanın sonuna aptal bir kızla akıllı bir delikanlı koyalım, onlar romanı özetlesinler, romanın sonunda semranın kendini astığını her ikisi de anlasın, biraz yaşlanayım ben de kendimi asıcam albayım, şimdi asarsam gençliğime verirler, böyle başkalarının ne diyeceği düşünülerek intihar pilanı yapılmaz ki, yapılır albayım, neden yapılmasın, hele insan böyle zavallıysa, estağfırla, siz fırlayın albayım, estağ neden fırlasın, ama siz zavallısınız ben de zavallıyım, turgutuyar böyle dememiş mi, birisi bize soru sorarsa biz de ona turguttan bir şiir okuyalım, giderek kimse bize soru sormasın, bizi turgutuyar makinesi zannetsinler, böyle bir makine olalım albayım, vatana millete bir faydamız dokunsun, vatan sağolsun, siz de sağolun albayım, kendimizi çok yorduk yine, sizin uykunuz geldi, ben de susadım, bari susalım albayım.

- biz böyle sıcaklara dayanamayız, birşeyler içelim tülayanım, örneğin meyhane.

eğer intihar edersem bir daha çikolata yiyemem albayım, semralar aybaşı döneminde çok çikolata özenirlermiş, bana böyle diyorlar doğru mu dersiniz albayım, hükümete güvensem mi albayım, kemiklerimi kıracaklar mı dersiniz, eğriyi doğruyu ayıralım artık,

Süreyyya Evren

Ocak Doksanüç

GLIENICKE KÖPRÜSÜ

Yılmaz Öner
1990, Berlin

Batı Berlin'deyim. Yakın zamana kadar Doğu Almanyanın sınırı sayılan Wannsee gölünün güney körfezlerine girip çıkıyorum gemiyle. Batı ile Doğunun soğuk savaş casuslarını takas ettikleri Glienicke köprüsünün altından geçiyorum. Kendimi arıyorum. O zamanlar 1951'di, savaş sonrası Almanyasına ayak bastığım günlerdi veya 1951'di, öğrenim yıllarımın ortasındaydı! Nasıl unuturum, bugünlerimi, 1990 yılını daha o zamanlar olduğu gibi hatırlıyorum. Aynen böyle olacaktı. Bugünler daha o zamanlardan üzerime varacaktı. Bugün olduğu gibi düşünecek, aşkı bugün nasılsam öyle yaşayacaktım, bugün de o yıllarımda duygulandığım gibi duygulanacaktım. Ben sanki hiç değişmiyecektim. Ben-Üstü'mü beynime o zamanlar öylesine derin kazımışım ki meğer, Ben'im o söyledikleri-min sanki hiç dışına çıkmadı, onu tapınılacak usta bir sanatçı gibi sevdi. Böylesine eğittiğim Ben'imden memnun muyum bugün? Ben-Üstümün veya vicdanımın yoğurduğu Ben böyle mi olacaktı, Ben bugün bile aşık mı olacaktım? Ben, üstündeki moral değerlerle, beni yine duygusallığın içine hapsedip duracak mıydı? O moral değerler, üzerime daha önceden nasıl üşüşmüş, Ben'imi nasıl yoğurmuş olmalıydılar ki bilinçime, o zamanlar hiç bilmediğim yerlerden gelen dürtülüre hiç aldırış etmiyordu Ben'im, ya da bana hiç aldırış etmezmiş gibi geliyordu. Peki o zamanlar "etmezmiş" de Ben, yine Ben-üstündeki otoritenin öngördüğü biçimde mi aşık oluyorum bugün?! Ben daha o zamanlardan öngörülmüş bir aşkı mı yaşıyordum? Bir eski zaman aşkı mı bu? 1950'lerin değer kavramlarıyla örülmüş, Ben-Üstümün bu kavramlar çerçevesinde çizdiği ve bugün için "geç-kalmış" bir özlemler kumkuması mı bu duygularım ve ben?

Gökyüzü yağmursuz bir Berlin yazını bugün amansız bereketiyle kamçılıyor, yolları seller götürüyor. Beni hangi seller nereye götürüyor? Niye Glienicke köprüsü altından geçiyorum, şu anda hangi moral değerlerden medet umuyorum. Geçmişe sığınmak beni artık üşütüyor. Nihayet farkına varmak istiyorum Benimin. Bu belli ki Ben değilim: Bu, bugünlerimi daha o zamanlardan gören Ben-Üstüm. Ben, benimi olduğu yerde değil, Ben'imin üstünde tanımış, onu orada görmeye alışmışım. Bilinçimin altından gelen ham ve saf duygularımın aşkını değil, Ben'imin üstündeki otoriter eğilimlerin aşkını mı yaşıyorum? Glienicke köprüsünün ayaklarından birinde bekliyorum. Ben-üstünden bilincimin altına takas edilmeyi bekliyorum. Dünüm ya da bilinçaltım bugünlerimi hatırlıyorsa, bu muhakkak ki Ben-Üstüm sayesinde oldu.

Tam tersine bugün dünlerimi anımsıyorsa ancak kırık dökük, yamru yumru hatırlıyor, dünü kendi gerçeğiyle hatırlamıyor. Yitirdiğim veya kazandığım yeni değer yargılarıyla karakterini hemen hemen değiştiren benüstüm, beni düne götürecek rehber rölünü artık yitirdi: Dünümü kendi gerçeğiyle olduğu gibi aydınlatacak, beni oraya götürecek tüm köprüleri attı arkasındaki. Dünümün gerçek tablosundaki renkler, bugün ben-üstümün otoriter fırça darbeleriyle karman çorman olmuş.

Ben artık ben'imi çarpık ve dağınık görüntüsüyle yaşıyorum. Belki bana hüzün veren de bu. Gerçeğini yitirip bulamadığım ben'imin matemini yaşamak. Onu hiç bir zaman bulamıyacağım artık. Oysa ben'imin bulanıklaşan görüntüsü ardında durmadan direnen ve yeşeren, hayatın ben'imi besleyen gücü beni aşık olmaya, aşık yaşamaya yeniden itiyor. Görüntüsünü değiştiren Ben'in gerisinden, yaşamın çok daha derinlerden fışkıran gerçek özü belki de bu: Ben-üstü'yle bir yandan yaşlanırken öte yandan bilinçin derinlerinden kaynayarak durmadan yenilenen Ben arasındaki çelişki... Yitirdiğin değer yargılarıyla yaşlandığını sanmak içine doğan yeni değer kavramlarıyla gençleşerek yaşamaya başladığının farkına varmak. Bu yıpratıcı, bu belki de çoğumuz için kahderici olan çelişkiye direnebilmek ve yaşamak onu, kendi çelişkisini sevebilmek: Aşık olmak galiba önce kendindeki bu direnmeyi gerektiriyor. Bir yanda gençliğinle birlikte çözülüp terk ederken birçok kaleleri, öte yanda yenileştiğini yaşayıp hala bağrında geliştiğin bahçelerin farkına varmak. Glienicke köprüsünden geçiyorum, bir casus gibi, kendimi kendimle takas ediyorum; bir zamanlar geleceğimi çizmek saplantısıyla kendimden çalamadığım sırları gerisin geriye kendi vatanına götürmek için... İnsan, kendi determinizmi ya da kaderi uğruna, kendine değer yargılarından ne denli Ben-Üstü duvarları örse de kendi sırlarından yine de pek uzak kalamaz: Bir takım yargıların, şu ya da bu değer kavramlarının o sırları örtüp benliğini gizlemesine izin vermiyecektir. Gençliğinde toplumdan çaldığı veya çalmaya zorlandığı moral değerlerle birlikte yaşlanmaya özenmemeli insan. Benliğinin üstüne ördüğü böyle bir Ben-üstünü -- ona süperego mu diyorlar -- yaşlılığına dek taşımamalı. Yaşamak, bir takım değerlerin hammallığını yapmak değil, onları yeniden ve yeniden keşfetmek ve sınamaktır! Gerçi bu değerler olmasa deneyim sahibi olamıyacakmış gibi geliyor insana. Ama bütün bir hayatı bu yargıların kıskacı içinde yaşamanın, ilerde hayatın getireceği risklere karşı daha baştan emniyet kemeri takmanın kurnazca

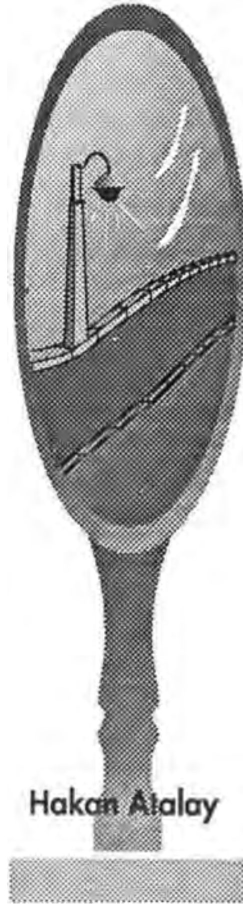
Ben artık ben'imi çarpık ve dağınık görüntüsüyle yaşıyorum. Belki bana hüzün veren de bu. Gerçeğini yitirip bulamadığım ben'imin matemini yaşamak. Onu hiç bir zaman bulamıyacağım artık. Oysa ben'imin bulanıklaşan görüntüsü ardında durmadan direnen ve yeşeren, hayatın ben'imi besleyen gücü beni aşık olmaya, aşık yaşamaya yeniden itiyor.

tembelliği, kısacası her şeyi önceden okumak, öğrenmek, bilmek, yani bugünün fotoğrafını daha dünden çekmek, geleceğin kalıbını dünden çıkarmak, hayatına bir yön verme tutkusu yok mu... işte gençliğimizin o heyecanlı günlerini, bilinçimizin derinlerindeki volkanları kahreden de bu değil mi? İnsanın kendine ettiği en büyük ihanet bu değildir de nedir?! Glienicke köprüsünden geçiyorum, bir casus gibi, kendimi kendimle takas ediyorum. Yüreğimde kendimi keşfedecekmişim meğer, saçlarımda aşkın rüzgarını.

AYNA AYNA

Her gün yüzünüzü yıkarken, dişinizi fırçalarken, saçınızı tararken makyaj yaparken, giyinirken kendinizi seyrettiğiniz ya da şöyle geçerken bir göz attığınız aynalar üzerinde hiç düşündünüz mü? Ayna karşısında gizli ya da açık bir kendinden hoşnutluk mu, nedenini bilmediğiniz bir tedirginlik mi, yoksa sizi dünyaya geldiğinize pişman eden bir kıskançlık mı duyarsınız Peki, aynadaki görüntünüze uzun uzun bakıp tanımaya çalıştığınız ya da aynanın içindeki derinliklerde kendinizi yitirdiğiniz oldu mu?

"Dışardan" bakıldığında, ayna yalnızca görüntümüze çeki-düzen verirken yararlandığımız bir gereç. Oysa çoğumuz aynanın bu kadar masum olmadığını -en azından- sezdiren korkutmacalarla büyümüş; "Gece aynaya bakılmaz", "Çocuklar aynaya bakarsa deli olur" ya da "Aynanın kırılması uğursuzluk işaretidir" gibi esrarengiz bilgileri edinmişizdir. Bunlar "batıl inanışlar" denen bilgi kümesindedirler ve önemsenmeyebilirler. Çünkü "bilimsel" ve bu nedenle gerçekliğin "en doğru" bilgisi, yalnızca deneylerden ve mantık kuralları yardımıyla çıkarsanan, kanıtlanan ve genellikle derslerde öğrenilen bilgidir. Ancak derslerden ve "bilimsel" bilgi "sunan" kaynaklardan uzaklaşıp yeni bilgiler edindikçe, daha da önemlisi hayatın içine girdikçe böyle bir bakışın kimi zaman doğru olmakla birlikte yetersiz kaldığını, "gerçeklik" denen karmaşık bütünün geniş bir kesimini açıklanamaz bırakarak bilincimizi daralttığını farketmeye başlarız. Masal, mitoloji ve batıl inançların kimi tarihsel gerçekliklerin simgesel anlatımları olduğunu kavrar ve bunların insanın hem soy, hem de bireysel tarihini oluşturduklarını; saçma, öznel, bilinçdışı denen olguların ancak böyle bir anlayışla bilince alınabileceklerini görürüz.

Örneğin, ünlü Pamuk Pranses masalının ünlü ayna sahnesine yeniden bakalım: Pamuk Prenses'in üvey annesi, kötü kalpli kraliçe hep "sihirli" aynasının karşısına geçer ve sorar: "Ayna ayna, söyle bana, bu ülkenin en güzel kadını kim?" Ayna yanıtlar: "Sizsiniz kraliçe hazretleri!" Görüldüğü gibi, ancak masallarda geçebilecek bir diyalogdur bu. Mantığımız da bu saçmalığı zaten bir masal olduğu için kabul eder. Ama masallarda sonunda insan zihninin ürünleri değil midir? Benzer mantıkdışı, saçma olguları, masallar dışında, düşlerimizde, psikopatolojik durumlarda ya da sanat yapıtlarında gördüğümüzde de kabullenebiliriz. Böylece gündelik, bilinçli, uyanık zihnimize uygun gelen olguları mantıklı sayar ve hayatımızın belirleyici yanı ilan ederken; düşleri, bilinçdışını, mantıkdışı olarak niteler ve masallara, akıl hastalarına, sanat

ürünlerine bırakırız onları. Oysa kraliçeyle ayna arasındaki bu konuşma kimbilir kaç insanın kendi içinde; benlik imgesiyle onun "görüntüsü" arasında yinelenip durmaktadır.

İşte ayna insandaki görünmeyen, ama -masallarda, mitolojide, psikopatolojide, düşlerde- ortaya çıkma olasılığı bulunan güçler arasındaki çatışmayı da yansıtabilir kimi zaman, Kişi aynada kendisini değil, olmak istediğini ya da nefret ettiğini de görebilir. Kişilerarası ilişkilerde de kendini gösteren (ve kendimize ilişkin kimi nitelikleri başkalarına yüklemek biçiminde ortaya çıkan) ve en güzel olarak ayna imgesinde örneklenebilen bu yansıtma süreci ancak görünenin altındaki görünmeyeni, yani burada, bilinçdışını ve onun işleyiş biçimini bilmekle anlaşılabilir. Aynaya bakan kişinin kendisini aynada farklı biri gibi yaşantılaması bir pozitivist için bir algı bozukluğuyken, bizim için o kişinin kendisini algılama biçimini anlamaya giden bir ipucu olabilir. Zaten şizofren denen kişinin ayna da kendisini uzun uzun seyredip değiştiğini sanmasını bir algı bozukluğu olarak yorumlayan bir pozitivist, o şizofrenin neden başka yerlere değil de, aynadaki görüntüsüne bakarken algısının çarpıldığını açıklayamaz. Çünkü "dışardan" bakınca şizofrenle ayna arasındaki ilişkide görünen çarpıklık, aslında şizofrenle onu gözlemleyen arasındaki algılama biçimlerinin farklılığından doğan bir çarpıklıktır.

Zaten şizofren denen kişinin aynada kendisini uzun uzun seyredip değiştiğini sanmasını bir algı bozukluğu olarak yorumlayan bir pozitivist, o şizofrenin neden başka yerlere değil de, aynadaki görüntüsüne bakarken algısının çarpıldığını açıklayamaz.

Nitekim, böyle bir algılama farkını göstermek için bildiğimiz aynalara da gerek yoktur. Çünkü aynanın işlevi burada yalnızca yansıtmaktır. Yansı da görüntüye atfedilen nitelikleri anlamak için o kişiye içerden bakma gerekir. Örneğin, yakışıklı ve yürek yakan bir delikanlı olan Narkissos su içtiği pınardaki kendi görüntüsüne "Suda yansıyan bu güzelliğe nasıl erişebilirim? O güzelliği bırakamam da. Yalnız ölüm kurtarır beni." diye bakar ve böylece su kıyısında erir gider.

Öyleyse, ayna, karşısındakinin dışardan nasıl göründüğüne değil, içerden kendisini nasıl gördüğüne, görmek istediğine ilişkin de bilgi verir bize. Çünkü ayna dışarıyla içeri arasındaki sınırdır; dışarıyla pürüzsüz bir teması olan bir dış yüzeyi ve uzaklaştıkça derinleşen bir iç alanı vardır. Bu derinliği sağlayan, aynanın "sır"rıdır. O derinlikte kendi sırlarımızı da görebiliriz. Aynada kendimize ürkmeden ya da boş bir gururla bakmak istemiyorsak, kendi sırlarımız üzerinde de kafa yormalıyız. Bunun için dışardan olduğu kadar, içerden bakmayı da öğrenmek gerekir: Yalnızca aynanın dışından değil, içinden de...

Aynanın içindeki o dünyada masalları, mitolojiyi, folkloru, düşleri, bilinçdışını bulabiliriz. Bunlar ürkütücü de gelebilir bize. Ama bilincimizin sınırlarını genişletmekten duyacağımız hazzın yanı da bu ürküntünün lafı bile olmaz.

iyi çocuk ol...

Sizin hiç yüreğinizi jiletler kesti mi? Hiç tükendiğinizi, bittiğinizi, artık hiç kalkamıyacağınızı düşündünüz mü? Hiç içiniz bu kadar kırıldı mı?
Sıcak ve çok terli bir Ağustos'ta, bir akıl hastahanenesinin K-4 koridorunda, tüm gençliğinizi, anılarınızı, mektuplarınızı, fotoğraflarınızı paylaştığınız birisi, ellerinizi sıkıca tutarak "beni burada bırakmayacaksın değil mi güzelim?" dedi mi? O, çok iyi tanıdığınız iri ela gözlerinde adını hiç bir zaman koyamayacağınız dehşetli pırıltılar mı gördünüz? Şaşırdınız mı ? Yoksa garip bir korku mu duydunuz.
Size bir akşam- ama nasıl bir akşam?-çok sevdiğiniz bir hekim dostunuz, onu enjektörle nasıl uyuşturacağınızın, daha sonra kaç kişinin yardımıyla nereye götüreceğinizin tarifini yaptı mı? Telefonda sizin ağıtınızı duydu mu? Gözyaşlarınız nereye aktı? Size de mi sormadılar, "peki, sen iyi misin?" diye.
Oysa, ne kadar emindiniz kendinizden. Ne kadar güveniyordunuz geçmişinize. Ama işte, tuzla buz olmuştu bütün deneyimleriniz. Bütün bildikleriniz, öğrendikleriniz.. Yazılanlar.. Söylenenler. Tuzla buz...
Nasıl bir şeydi bu, ne olmuştu, niye olmuştu? Her şey nasıl bu hale gelmişti?
Evet, öyle, hiç farkına varmamıştım olacakların ve hiç anlayamamıştım olmakta olanları.... Bir şeyler benim kontrolümde değildi artık. (Belkide hiçbir zaman olmamıştı, ben öyle zannediyordum)
"*Yaşam şu dar sokakta, çığlıklaşan çoçuk oyunlarında, kıraathanelerdeki çay sigara dumanına yapışmış loş muhabbetlerde. Denizin üzerinde, yağmur bulutlarını delen martıların titrek ötüşlerinde. Bulanık bir rüyaya koşuyorum. Hep sonunda aldatılan. Kafamın içinde bir tarifsizlik... Bedenimde uyuşma.. Bu eşyalar neden böyle görgüsüz, duvarlar kara? Bu lekeler kimlerden, hangi yıllardan? Benimle ilgisi ne? Her noktasına bedenimin-saç tellerime, tırnak uçlarıma bile- dokunsam, acı duyabilirim...*
Birazdan yükleneceğim karanlıkta yalnız ben nefes alıp vereceğim. Benden başka kimse olmayacak. Çoçuk çığlıklarını duymayacağım. Kalın eşyaları çevreleyen birkaç siyah duvarla bakışacağım gece boyunca. Ve başka geceler boyunca. Gürültü.. Gürültü beni üşütüyor. Ayaklarım buz gibi. Bedenim beni dinlemiyor. Çünkü bedenim balmumundan kansız.. Yokuşun tepesinde bütün şiirlerin tükendiğini buradan görüyo-

rum. Arabaların da orada yok olmalarına benziyor. Akşam niye böylesine beyaz?
Ah, deli olmayı bir öğrenseydim. Uykumu özlüyorum. Sıcak elektrik sobasına ayaklarımı uzatmayı özlüyorum. Balmumundan bacaklarımın erimesiyle sonsuz bir hazzın içinde eriyeceğim ben de . Yüzümdeki sivilceleri hissetmeyeceğim.. Her şey ihanet ediyor şimdi. Sevilmediğini hissedip sinsice sırıtan şu sehpa, tek bacaklı ürkünç masa, minderleri çiçekli kanepe. Bavullarım, giysilerim, çalar saatim, tırnak cilası. Başına kağıttan geçirdiğim tepemdeki ölü lambası. Kitaplar. HEPSİ DERİN BİR SUSKUNLUK İÇİNDE ÇILDIRMAMI BEKLİYOR..."
Şimdi ayırdedebiliyorum bazı şeyleri. Her şey o mektuplarıama hiç gönderilmeyen ve gönderilmemek için yazılmış o iç döküşleri- tesadüfen bulduğum gün başladı.. Bana yazılmamıştı.. Sekiz yıl tüm yazılar, tüm mektuplar benim ismimle başlarken, onlar bana ait değildi işte...
Yalnızlığının, tek başınalığının simsiyah çerçevesini kırmaya çalışırken, kullandığı ilk yöntem benim kahrolası sınırlarıma çarparak parçalanmış, ikimiz de neye uğradığımızı şaşırmıştık. Ne garip, çok eskilere gidivermiştim hemen. (Belki de hep çok yakınımda taşımıştım o günleri, beynim kadar yakın...) Yıllar, yıllar önce, Nisan tüm sessizliği ve tüm sıcaklığıyla iliklerimize işlerken, sevgilimin yağmur sularından biriktirdiği sularla saçlarımı yıkıyordum. Saçlarımı, efsanalere ortak, yol yorgunu saçlarımı.. Onun ince parmakları boynumda gezinirken yine böyle kendimden binlerce kez, milyonlarca kez emin ve güvenliydim. Ta ki, ertesi sabah parkın bankında onu bir başkasıyla elele gördüğüm an'a kadar....
Tanrım, her şey ne kadar iğrenç ve insanlar niye böyle?. Ben ne yapacağım şimdi?..
İşte, yine o an'dı şimdi yaşadığım, yine aldatılmıştım.. Evet, her şey ortada, yine bir başkası- m- vardı.. Galiba? Mektuplar.. Ama, hiç kimseye, hiç bir yere gönderilmemiş. Olsun, bana hitaben yazılmamış. Ama, bunlar sadece iç döküş... Gerçekten öyle mi?. Hem öyle olmasa ne çıkar? Bilmem..
"*Benim yaşantım boyunca senin ve başkalarının okuma şansına hiç sahip olmadığı bir yığın yazım oldu. Bu belki yazı değildi çoğu zaman. Milyonlarca şeyi hiç yazma fırsatım olmadı. Birbirimizi olduğumuz gibi okuyabilmemiz.. Böyle bir şansımız ve üstünlüğümüz hiç yok bana sorarsan Senin okudukların benim ne kadarım acaba? Benim "bir kaç kez" okuyabildiklerim ya senin kaçta kaçın? Hiç bir şey yazmayabilirdim. Sen yine beni öyle çok severdin. Ben "yazarak" seni aldattım. Daha da çok şey yazsam, herşeyimi ve binlerce sayfa doldursam, yüreğimle aldatamam seni. Sana ilişkin kanalda, yüreğim ve beynim seni aldatamaz. Beynim ve yüreğim seni unutabilir mi? Keşke bu olabilseydi. Çok sevdiğim yaşamaya hep daha yakın olurdum. Ondan uzaklaşmam gerektiğini, bunu bildiğim için, bu karşı konulmaz üzüntüyü, bu çok sessiz öfkeyi ve bu çok gizli hüznü duymazdım. Bu korkuyu, bu korkuyu, o andan sonrasının karanlık olduğuna inandığım şeyin, artık o andan sonrasını, o çocuksu karanlık korkusunu nasıl atabilirim üstümden.Bu gizli sızıyı, bu buruk acıyı, çaresizliğimi nereye koyabilirim?...*"
Sizin yüreğinizi hiç jiletler kesti mi? Hiç, "tanrım ne olur, öyle bir an'ı bir daha hiç yaşamayayım" dediğiniz anlar oldu mu?
- Senin de bir farkın yok diğerlerinden,
- Ama, ben onları.. Aslında sana..
- Mahvettin ikimizi de... Her şeyı,
- Ama.... ben... Onları yazarken böyle düşünmedim.. Anlamıyorsun..
İri, ela gözleri, inanılmaz, anlaşılmaz bir telaşla, korkuyla, acıyla, sıkıntıyla büyümüş, şaşkınlıkla bakıyordu yüzüme... Sonunun nerde biteceğini bilmediğim bir yolculuğa o an çıktığımı bilsem, öyle yapar mıydım? Onu üzer miydim?. Ne yapardım?, Hiç bilmiyorum. (Hem kimin gücü yeter bir başkasının yeni yolculuklara çıkmasını engellemeye?...)

"Artık beni aşağılamaktan vazgeçmeni beklemiyorum. Artık böyle bir şeye inanmıyorum. Hayat çok hassas dengeler üstünde. Ben o dengeleri yıprattım, sarstım. Düzelmeyecek şeyler var. İLERİ GİTMEK, GERİ DÖNÜŞTEN DAHA KOLAY ŞİMDİ. Tiksiniyorum bütün bunlardan."
Artık, zembereğinden boşanmış bir saat yayı gibiydi. Nerde duracağı, nerde çalacağı, kime çarpacağı hiç bilinmeyen. Evet, doğru söylüyor bütün kitaplar (kitaplarınız) "bir festival" başlamıştı.. Tam bir festival. Neler olduğunu tahmin edebilirsiniz. "Niçin böyle olduğu konusuna gelince, artık" zayıf ve çocuksu egonun, süperegoya karşı başkaldırı ve kazandığı zaferle, aşırı benlik saygısı, megalomanik ve narsistik duyguları alabildiğine yaşaması" mı dersiniz, yoksa "üzüntüdeki kayıp duygusu, yerini bir kazanç algısı ya da beklentisine bırakmıştır" mı dersiniz bilmiyorum ama, her şey bir iyimserlik, coşku ve oyun dünyası idi. Ben de bu oyunun zorunlu izleyicisi, bütün seansların takipçisi. Biletler geçmişimizden sertifikalı, yani ücretsiz. (Hayatın bize bu kıyağını (?) haketmek için elimizden geleni de yapmıştık doğrusu). *"Bu akşam hiçbirinizi düşünmeyeceğim. Sizler (hiçbiriniz) böylesine müthiş bir (hedonizmi) haketmediniz. Bu rafine deliliği, incecik keyfi, haksız sarhoşluğu , uçukluğu... En gerçeği ise farkında bile değil.*

Artık, zembereğinden boşanmış bir saat yayı gibiydi. Nerde duracağı, nerde çalacağı, kime çarpacağı hiç bilinmeyen.

Belki.. En acısı da bu... I love to hate you... I love to hate you... Bana ilham veren şeyler, yaşamam için, bir sonraki günüm için (gülerek bakabilmem sözkonusuysa yaşama) önemlisiniz. Ama hepiniz de birer " bahanesiniz"aslında. Kendime olan ilgimi, sevgimi, bağlılığımı, görmemezlikten gelmem imkansız. Ve bana olan o çok derin ve gizli aşkımı anlayabilmeniz zor. No mystery, (belki blieve mi) .. Blue in green veya ... Bunlar bu kadar "mühim" mi? So what? Birbirimizle uğraşarak renkleniyoruz. Bu kayda değer bir şey. Dangerous...... D-A-N-G-E-R-O-U-S...... Benim deliliğim ne kadar önemli? Pervasızlığım, serseriliğim. BUNLARI BİLEMEZSİNİZ, HİÇ BİR ZAMAN..."
Omuzlarında geniş, tıkabasa doldurulmuş (parfüm, kazak, telefon fihristi, litrelik su, Marlboro, kot pantolon vs) lacivert spor çantasıyla hep kapının yanındaydı. Gitmek için..... Niye bu kadar çok şey ve neden bu kadar hazırlık? Hep alnından akan terleri silerken, kapının önünde bazan yalvararak, bazan da küfrederek benimle tartışırken hatırlıyorum o günleri.
-Bırak gideceğim,
-Nereye?
-Sana ne. Şimdi mi aklına geldi nereye gideceğim?. İstediğim yere.
-Ben de geleceğim,
-Seni istemiyorum
-O zaman gidemezsin.
Defalarca tekrarlanan bir diyalogdu bu. Bu diyaloğu yaşamaktan usanıp, onu engellemekten vazgeçtiğim ilk gece koşarak gitmiş ve sabahın geç saatlerinde kendiliğinden eve dönmüştü.Günlerce ceplerimden anahtar sesi eksilmedi. Evin anahtarları, arabanın anahtarları, banyonun, mutfağın, odasının anahtarları. Bu anahtarları, bazan onu kapatmak, bazan da kapandığı yerden çıkarmak için kullanıyordum. Benimle birlikte olmayı kabullenerek dışarıda olduğu nadir günlerde ise, eve beş altı çift ayakkabı, kime ve niye alındığını hala anlayamadığım onlarca irili ufaklı hediye, renkli ıvır- zıvırlar, çukulata, bisküvi paketleriyle dönüyorduk. Kapının önünde, benimle giriştiği dışarı çıkma mücadelesinin her başarısızlıkla sonuçlanışında odasına kapanıyor, kapıyı kilitliyor ve gece boyunca çok yüksek volümde müzik dinliyordu. Gözleri uykusuzluktan ve ağlamaktan kızarmış, sesi iyice kısılmıştı...
Çok, çok, çok yorulmuştum......... Yorulmuştuk.......
İşte, nihayet. Hoşgeldin nöroleptik, yaşasın Psikiyatri (?)

Evet, sonunda iman etmiştim nöroleptiklere. Günde otuz miligram norodol vermeliydim, ve on miligram akineton ve de yüz miligram largactil. İyi ama, nasıl? İlaçları kabul etmemişti. O zaman yediği ve içtiği her şeye ilaç katacaktım. Önce süt.. Biraz norodol... (Damla formunu tercih edin, daha kolay oluyor) Şimdi biraz da akineton. (Tablet iyice ezilmiş toz haline getirilmiş olacak) Onu da kolanın içine. Şimdi sıra hangisinde? Kahvaltıda balı seviyor. Biraz largaçtil katsam, şöyle ,karıştırarak. Olmaz. Balın rengini çok değiştiriyor. farkedebilir. O zaman kakaonun içine .....İçerden sesleniyor: "Başım ağrıyor" diye. Fırsat bu fırsat. Ponstan kapsülün içini boşalt, içine toz halindeki akinetonu koy... Evet, oldu bu iş, Birinci gün... İkinci gün... Üçüncü gün....Eveeet. Uyumaya başladı işte. Günlerden sonra.. İlk defa uyuyor.... Uyurken seyrediyorum onu. Ne kadar saf ve temiz. Biraz önce ağız dolusu küfürleri eden o değil sanki.

"*Aslında ben o değilim. Onun kim ve neyle ilgili olduğu hususundaki bir soru ise cevaplanması zor bir aptal soru olabilir. Bunları çılgın gibi düşünmeye kalkarsanız telekomünikasyon, iletişim ve teknoloji bağlantıları kurabilmeniz olasılığı da ortadan kalkar. Yaşam bu kadar zor değil. BİZ HEPSİNDEN ÇOK ÖZGÜRÜZ. TİKSİNTİ VERECEK KADAR ÇOK BİR ÖZGÜRLÜK BU. Biri mavi, biri sütlü kahve ve bir de bembeyaz üç ilaç var. Eğer günde iki kere bu üçlüyü yutabilirsen, yaşam bu kadar zor değildir. O güzel kutunun içindeki.. Ben güzelsem, o zaman lütfen ilgilenin.Benimle sadece güzel değilsem ilgilenmeme gibi bir şansınız doğar. Ben bütün güzelliklerle ilgilenenleri kompütere yüklüyorum ve onlarla yapacak işim olmadığı zaman ninja, atari ve diğer bütün oyunları oynayarak dünyanın en güzel şeyini yaşıyorum. Sonsuz gülümseyiş. Deli ve yeşil kahkahalar.... Büyükçe bir düşün altında kalacağım belki, kırmızı ağrılarla kurşuna dizilmiş bir düşün. Ceylanları ve sayrılı kuşlarıyla bizim olan, o çok rüzgarlı tepesinde ölünmüş, beklenmedik bir yangın sonrası ormandan geçtiğimde belki, bitmiş olacak deli titremelerim. Ağzımın içinde gümüş kokulu bir soluk ve flu bir resim kalacak gülüşüm.....*"

Aslında ben o değilim. Onun kim ve neyle ilgili olduğu hususundaki bir soru ise cevaplanması zor bir aptal soru olabilir.

İşte, nöroleptiklerle birlikte ve elbette elbirliğiyle uyutmuştuk onu. En sonunda ve elbette benzetmiştik işte kendimize. Hepimize... Kurallarımızın dışına çıkmaya hazırlandığı, hatta birazcık başını uzattığı ilk anda tepesine inmiştik. Bildiği, hissettiği, hayal edebildiği tüm renklerle kurduğu dünyasına, iç sıkıntılarımızın, korkularımızın kısır öfkesiyle abanmış, bilimin ve tarihin o "durdurulmaz, eşsiz"gücünü de yedekliyerek siyah- beyaz'a çevirivermiştik işte.....

Hızına ayak uyduramayacağımı, kesileceğimi, tıkanacağımı, hissettiğim ilk anda çelmeleyip, düşürmüştüm onu, yüzükoyun.

Yakıcı bir şiddetle vücudumu dağlayan o deli suyun çağıltısına tahammül edememiş, nöroleptik çomağını sokuvermiştim nehrin kaynağına.

Her şey eskisi gibi olsun?.. Şimdiye kadar nasıl olmuşsa?... Öyle mi?..

Bilmiyorum.. Hiç bilmiyorum....... Hiç....

Ama, bağışla beni güzelim, sizler bağışlayın bizi. Bağışlayın akıllıları.... Şimdilik......

İMZASIZ

[redacted]

Ben Biyolojik Psikiyatriden Korkuyorum

ERDOĞAN ÖZMEN

Gerçekliğin bütünselliği fikrinin bir yanılsama olduğundan hareketle, hayatın ancak gerekli/uygun sektörlere/ bloklara ayrılması halinde anlaşılabileceği ileri sürülür. Giderek karmaşıklaşan ve incelen iş bölümü düzeni ve değişik faaliyet alanlarında sürdürülen araştırma ve analizlerin konularını artan biçimde mikro düzeylerde tanımlama çabaları bu tezin gerekçeleri olarak tartışılır. Sonuç: Şiddetini ve tahakkümünü giderek arttıran bir bilgi yığını ve hayatın kırıklara ayrılmasıyla koşut gelişen, kendi kaderimize ilişkin varetmeye çalıştığımız inisiyatif duygusunu yitirmemiz, öyle tanımlanmış olmasıyla o hayatı değiştirme umut ve imkanlarının sürekli bir örselenmeye maruz kalmasıdır.

Sistematik bir hal alan hayatın medikalizasyonu (tıbbileştirilmesi) işlemlerinin anlaşılması gereken zemini de burası galiba. İşlemlerin birbirini tamamlayan iki farklı süreç halinde cereyan ettiği söylenebilir.

1. Herhangi bir toplumsal/ politik/ kişisel sorunu tıbbın kavram ve teknikleriyle tanımlama, her türden insan ıstırabını tıbbileştirme gayretleri.

2. Sağlığa ve hastalığa ilişkin bütün durumlarda toplumsal/ politik/ kişisel bağlamın sürekli bir represyona (bastırmaya) uğratılması.

Tıbbi pratiği yürütenler bakımından ikincisinin değişik özellikleri ve sonuçları itibariyle bir hayli önemli olduğunu düşünüyorum. (Bu cümle birinci özelliğe bir "önemsizlik" sıfatı tabii ki yüklemiyor)

Toplumsal/ politik/ kişisel bağlam tanı/ tedavi süreçlerine (bizim o süreçleri anlamlı kılmaya matuf yorumlama tekniklerimize) sardırıldığı ölçüde, onca biyolojik- bilimsel donanıma sahip profesyoneller için hiç hesapta olmayan (hazırlığı yapılmamış) bir yetersizlik/ çaresizlik duygusuna kaynaklık etmektedir. O duygu ile derindeki yüzleşme korkusu, anılan bağlamın çoğun farkında olunmayan mutlak bir represyonuna neden olmaktadır. Represyonun sıkılığıyla huzurlu/ kendinden emin klinisyenler olma hali arasında tam bir korelasyon mevcuttur ve klinikteki bazı fenomenlerin anlaşılmasını yöneten ilkedir. Aynı sürecin izini daha dar bir çerçevede de sürmek mümkün. Eğer hastalık bizim bir norm olarak bellediğimiz biyolojiden sapma ise, hastanın tepkisi ve o haliyle varolma tarzı anlaşılması gereken ve geçerli bir tepki değildir. Hatta kalıcı olmaya yüz tuttuğu ve direndiği ölçüde bize karşı bir tür meydan okumadır ve "düz" edilmesi gerekir. Tanı sistemlerinin fiili mantığı da bu süreci beslemeye hizmet edecek tarzda kurulur: Tanı bazı davranış, düşünce ve duygu örüntülerinin anlaşabilir olma ve anlaşılma potansiyellerini iptal ederek, geçersiz kılma işlevini üstlendiği (ya da belki biraz önce anılan o yüzleşme korkusu nedeniyle o işleve memur edildiği) ölçüde; toplumsal kuruluşun başka düzeylerinde / zorun/ şiddetin oynadığı role benzer bir konuma kilitlenir. Besbelli ki bütünüyle sınıflandırma sistemlerinin temel motivasyonlarına ait bir özellik değil sözü edilen: Daha çok o zeminde yürütülen bütün bir pratikler sisteminin açığa vurduğu temel bir refleks.

Burada her şeyin bir karşılığı vardır ve asıl anlamını o normnormdan sapma problematiğinde bulur. Bu anlamda örneğin,

Sağlık ve hastalığın böylesi bir biyolojik/ bilimsel norm- normdan sapma problematiği içinde tanımlanması, hükmedenler tarafından toplumsal bütünlüğün yapısal dinamiklerinden kaynaklanan çatışmaları adlandırmak için kullanılan aynı norm- norm dan sapma söylemine, benzer organik biyolojik çağrışımları yükler.

"Ben hasta değilim" ifadesine, aynı zamanda hastalığı altetmeye de çalışan sağlıklı yanın, bütün bir tarih, toplum, insanlar arası ilişkiler ve aile dinamiklerinin biçimlendirdiği somut bir birey olma özelliğinin ihmaline /ıskalanmasına karşı yapılmış bir uyarı değil de, "içgörü yokluğu" buyurulur. O aynı "düz etme"saikleriyle harekete geçmenin kategorik çerçevesidir varılan yer. Bundan sonrası bazı hastalara 2xECT/ gündür. David Ingleby'ın biyolojik psikiyatrinin fiziksel tedavi başarılarına ilişkin argümanlarını tartışırken söylediği "ölüm her şeyin çaresidir" (death "cures" everything) cümlesi alegorik bile olamaz, artık.

Sağlık ve hastalığın böylesi bir biyolojik/ bilimsel norm- normdan sapma problematiği içinde tanımlanması, hükmedenler tarafından toplumsal bütünlüğün yapısal dinamiklerinden kaynaklanan çatışmaları adlandırmak için kullanılan aynı norm- norm dan sapma söylemine, benzer organik biyolojik çağrışımları yükler. Sistemin yapısal bölünmesinin "uzağında aynı biçimde- yeniden üretilebilmesinin selameti, egemen söylemin böylesi "sarsılmazlık- sorgulanamazlık" duygusuna yol açan çağrışımlar eşliğinde okunmasıyla bir hayli ilgilidir: "bilim" saf politik tavırlar ve politik sonuçları ciddi olabilen pratiklerin yeterince bulunduğu bir faaliyet alanıdır.

Klinisyenin toplumsal/ politik/ kişisel bağlamı da önüne koyması ancak bir engellenme yaşantısı eşliğinde tecelli ediyorsa, bu kendisine ilişkin bilgisinin kuruluşu gereğidir biraz da: Anılan bağlamın verili bir şey gibi anlaşılmasını vaaz eden ve uzun eğitim yıllarında ona bahşedilmiş belirli bir soyutlama düzeyinde (teknik bir sahada) iş görmeye uygun ve muktedir insandır klinisyen. Deyim yerindeyse bu kendilikbilincidir ki, aynı zamanda herhangi bir eleştirel yaklaşıma izin vermeyerek döngüyü tamamlar.

Birilerinin çıkıp, duygu yüklü, anlamlı, bir amaca yönelik bütün arzu ve fantazilerimin bir kimyasal formülden ibaret olduğunu ispat gayreti içinde olmasını (öyle varsaymasını) çok yönlü, zengin insan varoluşuma ve bunun mutlak gerçekleşme imkanlarına işaret eden ütopyama bir saldırı addediyorum. O ütopyayı kitapta yazıldığı gibi anlıyorum: "Özel mülkiyetin (insanal kendinin yabancılaşmasının ta kendisi) olumlu kaldırılışı ve bunun sonucu insanal özün insan tarafından ve insan için gerçek temellükü, öyleyse kendisi için insanın, toplumsal, yani insanal insan olarak bütünsel dönüşü,

Birilerinin çıkıp, duygu yüklü, anlamlı, bir amaca yönelik bütün arzu ve fantazilerimin bir kimyasal formülden ibaret olduğunu ispat gayreti içinde olmasını (öyle varsaymasını) çok yönlü, zengin insan varoluşuma ve bunun mutlak gerçekleşme imkanlarına işaret eden ütopyama bir saldırı addediyorum.

İnsan kutsal ve sonsuzdur. Biyolojik psikiyatri o sonsuzluğun açıkça ihlal edilmesidir. Bereket ki bu lanet olası dünyada doğrudan o sonsuzluğu açığa vuran ve gösteren yeterince örnek var: John Berger'in "Che" Guevara adlı yazısında yazdığı şu; "Aşkıncı bir çağrıda bulunmaması koşuluyla, kendisi için bilinebilir olan şeylerin en yüksek olası bilinciyle davranması koşuluyla, onun önceden gördüğü ölümü, ben ile dünya arasında şimdi artık varolabilecek eşitliğin ölçüsü olmuştur

bilinçli ve daha önceki gelişmenin tüm zenginliğini koruyarak yapılmış dönüş olarak...... İnsan ile doğa, insan ile insan arasındaki karşıtlığın gerçek çözümüdür, varoluş ile öz, nesnelleşme ile kendini onurlama, özgürlük ile zorunluluk, birey ile tür arasındaki savaşımın gerçek çözümüdür. O, tarihin çözülmüş bilmecesidir ve kendini bu çözüm olarak bilir"

O ütopyaya dayanılmaz bir negatif hassasiyet gösteren birisinin benim o "sözü edilen kimyamı" kendininkine benzetme talebinin örneğin (bu söylemek istediğimi söyleyebildiğim bir örnek yalnızca), bugünkü paradigmaya göre adı artık normalleştirmedir. Biyolojik psikiyatriye haksızlık etmiş olmamak için eklemek lazım, aynı normalleştirici saik ve yönelimleri tıbbın diğer branşlarında da (hatta psikanalizde) gözlemek mümkün. Sağlıklı (=normal) olanın ne olduğunun gösterildiği ve o malumata tabi olursak haldeki ve olası bütün davranış ve düşüncelerimizin hastalıklı olana karşı bir tür dirence kavuşacaklarının bildirildiği bir pratikler ağı kastedilen. Tek tek her birimizi bitmez tükenmez bir kurallar, yasaklar, öğütler, analizler, gruplar kıskacında kendi kendini normalleştirmeye çalışan- ama yalnızca bunu yapan- bireyler kılma operasyonlarının toplamı.

Çoğu zaman derin bir "bana ait" duygusu eşliğinde yaşadığınız, sizin anlam dünyanızda doğrudan varkalma kavgasına ilişkilenen bir çok yaşantı, benzer bir kaderi paylaşarak, bütün numarası beyninizde bir biyokimya değişikliği husule getirmek olan bir ilaçla ikame edilmesi gereken bir "belirti" haline geliverir.Bir sendrom oluşturmaya kalkışan psikiyatrik bulguların, o bağlam içinde ilgili anlamlarını edinmek için ilk planda birbirine gönderme yapan göstergeler olarak değil de, somut gerçeklikle bir tekabüliyet ilişkisi içinde olan, bir özü temsil eden gösterenler olduğu saçmalığına düşülür.

İnsan kutsal ve sonsuzdur. Biyolojik psikiyatri o sonsuzluğun açıkça ihlal edilmesidir. Bereket ki bu lanet olası dünyada doğrudan o sonsuzluğu açığa vuran ve gösteren yeterince örnek var: John Berger'in "Che" Guevara adlı yazısında yazdığı şu; "Aşkıncı bir çağrıda bulunmaması koşuluyla, kendisi için bilinebilir olan şeylerin en yüksek olası bilinciyle davranması koşuluyla, onun önceden gördüğü ölümü, ben ile dünya arasında şimdi artık varolabilecek eşitliğin ölçüsü olmuştur= Onun topyekün kendini adamışlığının ve topyekün bağımsızlığının ölçüsüdür bu". Şunlar da Guevara' nın sözleri; "şimdi, zayıf güçsüz bacaklarıma ve yorgun ciğerlerime, bir sanatçı titizliğiyle bilediğim iradem destek olacak. Başaracağım"

Evet,iyi ki onlar var...

EDEBİYATÇI

Büyük insanlardır. Yurtseverdirler.
Beydeba büyük Hint edebiyatçısıdır.
Gulliver'in seyahatleri, Pinokyo yazarları büyüktürler. Erasmus, Deliliğe Methiye diye yazdığı kitabıyla tarihtedir. İspanyol Cervantes, Don Kişot kitabıyla Türkiye'de pek tutulur.
Nihayet Emile Zola, Victor Hugo Fransızların büyük edebiyatçıları oldukları yanı sıra son yılların büyük edebiyatçısı John Steinbeck Vietnam'da gazetecilik yapmıştı. Türkiye'de geçim dünyası deriz.

B.U

Günah Yiyen

DOST KÖRPE

Sonunda geldin demek? Güzel. Ben de seni bekliyordum. Yoo, şaşırma lütfen, şaşırma beni gördüğüne. Seni nasıl özledim bir bilsen; nasıl gözleyip durdum yolunu uykusuz günler, geceler boyunca... Tüm bu sessizliğin, karanlığın ortasında bekledim; özlemle, bir an olsun umudumu yitirmeden. Yalnızlık iyi bir öğretmen oldu bir an olsun umudumu yitirmeden. Seni görmeden geçen zaman zihnimde evrenin sırları için bir anahtara dönüştü. İnsanın doğanın gözeneklerinden doğduğunu öğrendim, ve geleceğinin bir koyunun bağırsaklarında belirlendiğini. Bir o yana, bir bu yana salınan umutsuz insancıkları gördüm; ah! gelgitlerin varlığından habersiz bir grup denizanası! Nasıl da sürdürüp duruyorlardı yaşamlarını, utangaçlık ve çekingenlik denizinde, binlerce parçaya bölünmek için yalnızca bir damla mürekkebin dokunuşunu bekleyerek... Boş satırlar gibi sıralanmışlardı birbirleri ardınca; henüz yaşanmamış günlerin sessizliğiyle ürkek, ne yalnızca doldurulmayı bekleyen bir boşluk olmaktan, ne de zamanın ıssız koridorları olma görevini üstlenmekten şikayetçi. Hepsi de yalnızca bir tek gerçeğin farkındaydı; bu farkında oluşu saklıyorlardı kalplerinin en değerli hazinesi niyetine. Hepsi biliyordu, zamanın sayısız gerçeklikten bir hiçlik üreten görünmez bir makine olduğunu. Yine biliyorlardı ki... Hayır! Lütfen! Işığı açmamanı tercih ederim. Ya sen? Karanlıkta kalmak istemez misin? Beni görmeden, yalnızca hissetmek?.. Kokumu almak, soluk alıp verişimi dinlemek?.. Aahhhhhh!.. Ve gözlerimin odanın ortasında parladığını görürsen sakın korkma, bu sonsuz bir sevginin göstergesidir çünkü. Hem söylesene, neden çekiniyorsun benden? Haydi, biraz daha yaklaş. İşte buradayım, onca yıldan sonra, tüm çıplaklığımla karşında. Ah sonsuzluk, ne büyük bir kandırmacaymış meğer! İşte buradayım, tıpkı eski günlerdeki gibi; ama o zamanlar alacakaranlığı günbatımıyla eşdeğer sanırdık. Yaşadıklarım bunun böyle olmadığını öğretti bana. Oysa senin bıraktığım noktada kaldığını görüyorum; bir adım gerilemek uğruna bile değişmeyi göze alamamışsın. Bu yüzden sana bir mesajla gelmek istedim, seni tekrar kollarıma almak ve mutluluğu aramaktan korkmamanı söylemek istedim; yeterince iyiniyetli, çocuksu ve

> Evet, günahlarımı yedim, ne olmuş yani? Kendimi eninde sonunda öldürmek zorundaydım. Yokoluş kişinin isteminden bağımsız mıdır sanıyorsun? Çok yanlış; varoluş, yalnızca yokoluşun değil, etkisizliğin, eylemsizliğin karşıtı olarak ele alınan varoluş, doğası gereği, erişebildiği tüm yaşamları tüketerek sürüp gider.

sabırlıysan, yüreğinin derinliklerinde seni beklerken bulacaksın onu. Mutsuzluğa ve yalnızlığa inanmak öyle kolay ki, dünya üzerindeki en özel ve ayrıcalıklı kişi olduğumuza inanmak kadar kolay neredeyse. Oysa gerçek, gerçekliğin zincirlerinden kurtulmuş gerçek, bu yargıların ötesinde yatıyor; düşünmemekte, hissetmemekte. Evet, günahlarımı yedim, ne olmuş yani? Kendimi eninde sonunda öldürmek zorundaydım. Yokoluş kişinin isteminden bağımsız mıdır sanıyorsun? Çok yanlış; varoluş, yalnızca yokoluşun değil, etkisizliğin, eylemsizliğin karşıtı olarak ele alınan varoluş, doğası gereği, erişebildiği tüm yaşamları tüketerek sürüp gider. Tüketemediği tek yaşam kendi özünde varolandır. Böylece kişisel yokoluşun dönüşümle eşdeğer olduğu sonucu ortaya çıkıyor. Ve bu gerçek bizi nereye ulaştırıyor, biliyor musun? Evrensel katilliğe. Bir uzay dolusu, kendi kılına bile dokunamayan, bu yüzden 'soyut' diye adlandırılan gerçekliğin canına okuyan evrensel katil... Son günlerde pek çok düş gördüm, biliyor musun? Düşüncelerinden dalga dalga yayılan teslimiyeti gördüm; kırmızı bir gözle gülümsüyordu bana. Yüreğinin atışlarını içimde hissettim, seni adım adım izlerken bedeninden yayılan kayıtsızlığı takip ettim. İşte şimdi buradayım. Yalnızca ne istediğini öğrenmek istiyorum. Ölümlü olmak mı? Ama bunun olanaksızlığının farkındasın. Toprak toprağa, dönüşüm dönüşüme... Güzelliğin neden kendi yansımasını görmek istediğini düşündün mü hiç? Aynalara verilen değerden mi dersin? Yoksa neyin gerçek olduğunun anlaşılması için mi? Maddeden görüntüye, dönüşümden dönüşüme... Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bile bilmiyorsun, hiç bilemedin. Kafanı kurcalıyor... Kapıya doğru uzaklaşmak istiyorsun; bu odadan kaçıp gitmek istiyorsun. Hala anlamıyor musun, (beni umutsuzluğa düşürüyorsun doğrusu,) hala anlamıyor musun, varolmayan bir şeyin yokolamayacağını? Ve sen, varolduğun konusunda ısrar ediyorsun, öyle mi? Boşuna çırpınma kollarımın arasında; karşı koymak hiç bir işe yaramaz. Boşuna yalvarma bana, adımı da haykırma. O ismi taşıyan adam öldü artık, görmüyor musun? Ben Günah Yiyen'im.

1 MAYIS 1992

HANS - GEORG GADAMER

"ŞÜPHE HERMENEUTICS'İ"

Çeviren: Talip Özcan

Şüphe hermeneutics'ini tartışmak istediğim de asıl aklımda olan Paul Ricoeur'ın kullanımıydı. Her zaman, önce uzlaşma yollarını arayan birisi olan Ricoeur bile, en azından ilk bakışta, klasik hermeneutics'e (bir metnin anlamını yorumlama), radikal eleştiriye, anlamcı ve yorumlamaya kapalı olan şüpheciliğe karşı tavır almaktan kaçınmamakta. Nietzsche tarafından törenle açılışı yapılan bu radikal şüphecilik, bir taraftan ideoloji eleştirisinde ve öte taraftan psikoanalizde en katı örneklerini sergiledi. Bu durumda, geleneksel hermeneutics - onun felsefi konumu ile yorumlama yelpazesinin karşı ucunda yer alarak ideoloji ve fikirlerin doğruluk iddialarına meydan okuyan bu radikal yorumlama şekli arasındaki ilişkiyi araştırmak bir zorunluluk halini aldı.

Hermeneutical şüphe problemini çok daha radikal veya geniş anlamda almanın mümkün olduğunu ileri sürerek tartışmaya başlamak istiyorum. Her hermeneutics biçimi, belirli bir şüphenin üstesinden gelmenin bir biçimi değil midir? Örneğin, Husserl'in kendisi, kendi phenomenology'sini Cortesion şüphecilik (ilk izlenimlerin güvenilirliğinden kuşku duymak) üzerine kurmayı denedi ki bu modern bilimlerin bir sonucuydu. Bu nedenle, şüphe probleminin bu yönünün de araştırma alanımız içinde kalması doğaldır. Şimdi şüpheci bakış açısına göre bakıldığında bizim bu ilk yaklaşımımız, henüz bilimsel olmayan bir şey olarak, geçerli değildir ve sonuç olarak ilk izlenimlerimizin üstesinden gelebilmek için bilimsel yöntemin yardımına ihtiyacımız vardır. Eğer öyleyse, burada içerilen şey doğruluk anlayışımızın temelinde yatan sorun ile aynıdır.

Günümüzde neden bütün insanların böylesi bir sanatın farkında olmadığını doğrusu merak ediyorum. Arguman alış-verişinde insanları ikna edemeyen birisi az çok, diyaloglarda retorik'e ihtiyaç duyar. Hatta Sokrates bile kalabalık bin dinleyici topluluğu karşısında, tek tek bireylerle girdiği diyaloglarda olduğu gibi konuşamazdı.

Bu, yeni bilimlerin etkisi altında sürdürülen hermeneutical tartışmaların başlangıcına dönme çağrısıdır. Naples'de retorik profesörü olan Vico'nun konumuna göz atalım. Vico, critica olarak adlandırdığı bilimsel yönteme dayalı yeni yaklaşıma

karşı eski, ansiklopedik yüksek eğitmi geleneğini savunur. Rhetoric ve Critica iki karşıt yaklaşımdır. Rhetoric, açıkca sağduyuya, görünüm tarafından iyi desteklendiği ve karşılığını bulduğu sürece argümanların olasılıklarına dayanırken, critical tavır görünüme karşıdır, metod konusunda yeni fizik anlayışıyla aynı tutumu sergiler. Bu nedenle, önümüzde iki rakip yaklaşım var diyebiliriz; bir tarafta ikna/inanç argümanları ve öte tarafta mantıksal tutarlılık argümanları.

Hermeneutics'in rolü hakkında bir açıklama yapmadan önce onyedinci yüzyılın sonu ve onsekizinci yüzyılın başlarına özgü olan bu durumu anımsatmakla, sanırım konudan uzaklaşmış olmuyoruz. Çünkü retorik ile hermeneutics arasında derin, içsel bir yakınlaşım vardır. Yapılan son araştırmalardan çıkardığım sonuca göre retorik geleneğinden hermeneutics'e doğru hatırı sayılır bir değişim olmuştur. Şüphesiz bu durum okumanın konuşmaya karşı, konuşma üstünde sağlamış olduğu üstünlük ile yakından ilgilidir: Gutenberg dönemi, Reform hareketleri, insanların artık Kutsal Kitabı yalnızca din adamlarının istediği gibi değil kendilerine göre de okumaya başlamaları. O andan itibaren ilgi konuşmadan ve yazılı söylevden yazılanı anlama ve yorumlamaya doğru kaymaya başladı. Luther'in arkadaşı ve takipçisi olan Melanchton'un Protestan okulunu Aristoteles felsefi geleneğini bütün yönleriyle yeniden tanıtması söz konusu yönelişin başlangıcıdır. İlk zamanlar retorik üzerine verdiği derslerde Aristoteles'in ve söylevin rolüne ilişkin bazı noktaları geliştirdi. Bununla birlikte, kurallara, modellere, güzel argümanlara ve daha başka şeylere de ihtiyacımız olduğunu farketti. Fakat yalnızca iyi konuşma yapmak için değil, aynı zamanda yaygınlaşan argümentation'i okumak ve anlayabilmek için de her yönüyle retorik geleneğe ihtiyacımız olduğu görüşünü savunmuştur... Şu anda retorik - hermeneutics sapağında bulunmaktayız.
Son zamanlarda bazı meslektaşlarımın retorik gibi nahoş şeylerden "ruhumu kurtarmaya" çalıştıklarını görmekteyim! Onlara göre retorik saygın bir uğraş değil ve dolayısıyla hermeneutics şüpheciliğe sahip çıkmalıyız. Bu anlayışa karşı, Platon'un retorik'in sofistlerce kötüye kullanılmasına karşı çıkışından beri, retorik'in sosyal yaşamın temelini oluşturduğu yanıtını vermek zorundayım. Platon, ("Phaedrus"da olduğu gibi) diyalektik temele dayalı retorik'in nasıl bir şey olduğunu gösterdi ve retorik saygın bir sanat olarak bütün antikite boyunca varlığını sürdürdü. Günümüzde neden bütün insanların böylesi bir sanatın farkında olmadığını doğrusu merak ediyorum. Arguman alışverişinde insanları ikna edemeyen birisi az çok, diyaloglarda retorik'e ihtiyaç duyar. Hatta Sokrates bile kalabalık bir dinleyici topluluğu karşısında, tek tek bireylerle girdiği diyaloglarda olduğu gibi konuşamazdı. Bu nedenle, böylesi durum ve anlarda konuşma şeklini değiştirir, mistik bir ton kazandırırdı. Retorik, bağlantılı ve ortak görüşlerin paylaşımı ve kapsamının belirlenmesinde önemli bir işleve sahiptir. Sokrates'e benzer

Hermeneutics'in rolü hakkında bir açıklama yapmadan önce onyedinci yüzyılın sonu ve onsekizinci yüzyılın başlarına özgü olan bu durumu anımsatmakla, sanırım konudan uzaklaşmış olmuyoruz. Çünkü retorik ile hermeneutics arasında derin, içsel bir yakınlaşım vardır.

Aristoteles'in eşitlik temasını adalet fenomeni ile ilişkisi içinde ele almış olduğunu hatırlayalım. Eşitlik, adaletim saygınlığı azaltmaz der; tam tersine adaleti adil yapan eşitliktir. Ancak ve ancak bu anlayışa hizmet eden birisi, yasayı yeniden yorumlar ve adli sorunlara en uygun seçimi bulabilir.

da retorik'i kullanmadıklarında halkın ilgisini çekmede zorlanacaklardır.

Bu dönüşüm sürecinde, okur yazar oranının arttığı bir kültürde hermeneutics'in, metin yorumlamanın, retorik'in yerini almış olması çok şaşırtıcı değildir. Değişim özellikle iki alanda gerçekleşmiştir; ilahi ilimlerde: Protestan kilisesi, açıkca, kendi öğretisinin Roma Katolik Kilisesinde olduğu gibi geleneğin sesine değil kutsal kitabın sözlerine dayandığını ileri sürmüştür. Bu nedenle Protestanlar yorumlama sanatına gereksinim duyarlar. Benzeri bir problem yasa alanında ortaya çıktı; yargının sabitlerini ilk defa yorumlamaya çalışanlar, yorumlamanın kendine özgü çok özel sorunlar barındırdığını gördüler. Mümkün olduğunca çok adalet sağlamak için bir yasayı nasıl uygulamalıyız? İşte şimdi, hukuk alanında yorumlamanın rolü ile karşılaşmış bulunuyoruz: Legal deneyim ve pratik'in tikel uygulanımlarını hiç bir genel kuralın tam olarak kapsayamayacağının farkına varıldı. Genel bir yasanın tikel bir durumda işliyor olması her zaman bir yorumlama edimidir. Yargıç ve yasa koyucuların rolü, adalete en uygun kurala göre yapılacak sınıflama formunu bulmada yatar. Bu, çok eski bir eşitlik sorunudur. Aristoteles'in eşitlik temasını adalet fenomeni ile ilişkisi içinde ele almış olduğunu hatırlayalım. Eşitlik, adaletin saygınlığını azaltmaz der; tam tersine adaleti adil yapan eşitliktir. Ancak ve ancak bu anlayışa hizmet eden birisi, yasayı yeniden yorumlar ve adli sorunlara en uygun çözümü bulabilir.

Bir zamanlar Yunan-Hristiyan hümanistik geleneğinin kendi kendine yeterli oluşunu kıranın Fransız Devrimi olduğu çok iyi bilinen bir şeydir. Bu geleneğin uzaklaşması ve basitce romantisizm olarak adlandırdığımız şey, bir şeylerin kaybolduğu hissini doğurdu. Nostalji onu arayabilir. Fakat o artık, bundan böyle, düşünce ve hislerimizin sorgusuz sualsiz temelini oluşturan şey olmaktan çıkmıştır. Ondokuzuncu yüzyıl boyunca devam eden romantisizm aynı zamanda onsekizinci yüzyılın, batı dünyasının kendi içsel tarzına sahip olduğu son dönem olduğunu da açığa çıkarmıştır. Gerçekte bunu takip eden ise historicism'deki denemeler olmuştur. Gothik katedraller taklidi üniversite binaları, Rôma Kilisesi taklidi tren istasyonları bu durumun mimari göstergeleridir. Tekçi (monolistic) etki veya mood'a sahip son yüzyıl onsekizinci yüzyıl idi ve bu sona eriş aynı zamanda antikiteye yeni bir bakış olanağını sağladı. Romantikler klasik olanı aşma ve geçmişin, uzak olanın, yabancı olanın - ortaçağın, Hindistan'ın, Çin'in ve benzerlerinin çekiciliğini keşfetme yeteneğini geliştirdiler. Hermeneutics, yakınlık kurmanın zor olduğu, anlaşmaya kolaylıkla varılamayan bu alanda, uzaklığın üstesinden gelme girişimi olarak tanımlanabilir. Her zaman

üzerine köprü kurulması gereken bir yar olmuştur. Bu yüzden Hermeneutics, insan yaşantısına bakarken bir merkeze gereksinim duyar ki bu aslında Schleiermacher'in sezdiği şeydi. Hermeneutics'i bir temel olarak, sosyal yaşantının temel bir yönü olarak, yalnızca text'leri geçmişe ait dökümanlar gibi ele alıp akademisyence yorumlama değil fakat daha çok başka insanların içsel-gizlerini anlama olarak ilk ele alan o ve onun yandaşları olmuştur. Başkalarının bireyliklerini hissedişi insanların genel yasa ya da kurallara göre sınıflandırılamayacağı ve indirgenemeyeceğini Kavrayış, başkalarının somutluklarına bakışta çok önemli ve yeni bir yaklaşımdır.

Bu yüzdendir ki Schleiermacher, Hermeneutics'i yanlış anlamadan kaçınma yeteneği olarak tanımlamıştır. Çünkü doğal olarak, söz konusu olan bireyselliğin gizemidir. Bir başkasının bireysel sözlerini doğru anlayıp anlamadığımızdan hiç bir zaman emin olamayız ve hiç bir kanıtımız da yoktur. Fakat bireyliğin ve bireyin kapalılığı görüşünün çok geniş bir alana egemen olduğu romantik dönemde bile bir insanın bireylilliğinin arkasında akılla kavranılabilir olan, ortak olan bir şeylerin yattığı inancından hiç bir zaman şüphe duyulmamıştır. Schleiermacher'de bu açıdan bakıldığında bir idealisttir. Dış dünyanın varlığını inkar ettiği türünden saçma bir nedenle değil fakat anlama yetimizin gerçek özü kavrayabileceği görüşünü onaylamasından, öznel yaklaşımlarda ve gerçeklikte kesin bir özdeşliğin, varlıkta ve bilinçlilikte ortak bir rasyonelliğin var olduğu düşüncelerini savunmasından dolayı bir idealist sayılabilir. Fakat günümüzde, romantik çağın kapandığı modern dönemde, deneysel bilimlerin yeni gidişatından bizler, hepimiz sorumluyuz. Bu yöneliş "Erkenntnistheorie"e (bilgi kuramına) bilgi bilimsel (epistemological) yaklaşımı getirdi. İlk aşamada bunun anlamı bundan böyle öznel yaklaşım ile olgu arasında bir özdeşlik olduğu inancından vazgeçmedir. Bu inanç bir kenara bırakıldığında ise matematiksel sembollerle kurulan bir doğanın doğrulanması (justifying) sorun olmaktadır. Ondokuzuncu yüzyılın en temel epistemolojik sorusu "bilimsel metot ve procedure'lerimizin geçerliliğini ne kadar doğrulayabiliriz?" olmuştur.

insanların genel yasa ya da kurallara göre sınıflandırılamayacağı ve indirgenemeyeceğini Kavrayış, başkalarının somutluklarına bakışta çok önemli ve yeni bir yaklaşımdır.

Sonuç olarak Hermeneutics epistemolojik bir önem de kazandı: Bir metni doğru anladığımız varsayımını ne derece doğrulayabiliriz. Klasik ve teolojik öğrenme deneyiminden bütün bir kurallar ve ilkeler sistemi alındı, geliştirildi ve sonuçta bir metnin gerçek fikrini kendileri aracılığıyla elde edebileceğimiz belirli bir ilkeler bütününün var olduğu kanısı yerleşti. Bu temel üzerine, tarihsel okul olarak adlandırılan okulun felsefi yorumcuları ve özellikle Dilthey, beşeri bilimlerin kendilerine özgü psikolojik temele ve hermeneutical yöntembilime sahip oldukları ve olması gerektiği inancını geliştirdiler. Bununla birlikle, gene aynı dönemde önceden de belirttiğim gibi yorumlama kavramı Nietzsche'nin açtığı bayrak altında yeni kariyerine

başlamıştı. Ünlü sözü hatırlayalım "ahlak (masal) fenomeni yoktur, yalnızca fenomenin ahlaksal yorumları vardır". Meslekten bir filolog olan Nietzsche, bu yorumlama kavramını tamamen yeni ve radikal bir anlamda ele aldı. "Will to power" (güç istemi) yorumlama fikrini tamamen değiştirdi; yorumlama bundan böyle bir metnin sözlerinin anlamını yorumlama değildir. Artık metin ve metni yorumlayan, birlikte ayakta kalma varlığını sürdürme savaşının içindedir. Gücün artması, işte bütün insani içgörü ve bilişlerin gerçek anlamı... Bu köktenci tutum bizi, metinlerin birer bütün ve anlamlarının kavranabilir olduğu inancı ile bunun karşısında yeralan, nesnellik olarak adlandırılan şeyin arkasında yatan savın maskesini düşürme çabası (Ricoeur'un şüphe hermeneutics'i) arasındaki ikiliğe dikkat etmeye zorlamaktadır. İkinci seçenek daha çok ideoloji eleştirisinde, psikoanalizde ve az çok Nietzsche'nin çalışmalarından doğan düşüncelerde gelişme olanağı bulmuştur. İçeriği yalnızca bu iki yorumlama formu yani ya yazarın niyetine uygun yorumlayıcı sözler ya da yazarın verdiği anlama karşıt, tamamen beklentilere ters ama anlamlı cümleleri ortaya çıkarma ile sınırlamamıza ayrımın katılığı izin vermemekte. Fakat bu ikisini uzlaştırmanın da hiç bir yolu yoktur. Paul Ricoeur'un bile eninde sonunda barıştırma çabasından vazgeçmek zorunda kaldığı kanısındayım. Çünkü hermeneutics'in felsefi rolüne bakışları birbirinden tamamen farklı. Ancak sorun, bu karşıtlığın ışığında hermeneutics'in felsefe içinde oynayacağı rolün nasıl tartışılacağı veya anlaşılabileceği konusunda ortaya çıkmakta.

Hermeneutics kavramını yalnızca beşeri bilimler metodolojisine değil fakat aynı zamanda felsefeye asıl tanıtan Heidegger olmuştur. Yorumlama, insanın ayrı bir etkinliği değil, yaşantımızın temel yapısıdır diyen Heidegger, hermeneutics'i yaptığı varlık çözümlemelerinin merkezine yerleştirmiştir. Her zaman bir şeyi bir şey olarak alırız. Bu dünyaya yöneldiğimizde onun ilk gördüğümüz halidir; daha basite indirgenemez ve daha yakından bakılamaz olandır. Bu durumda, Husserl'in bilinç yaşantısı çözümlemelerinde de hermeneutic bir yön olduğu görüşü kabul edilemez mi? Kesinlikle ele alınması gereken bir husus... Husserl ve Heidegger'in ortak öğrencisi, arkadaşı ve özellikle estetik ve eski matematik alanında üstün bir insan olan Oskar Becker, çok iyi bilinen bir yazısında, Varlık ve Zaman (Being and Time) yayınlandığında onun Husserl phenomenology'sinden tamamen ayrı ve yeni bir şey olduğunu düşünmek gibi kesinlikle hatalı bir eğilim ortaya çıktı diyor ve şöyle devam ediyor: Kitap, Husserlci phenomenology yapısına içsel olan hermeneutical deneyim boyutunu ele almayı ve insansı anlama ve yorumlamanın sınırlı yapısını, yaratıcı ve önemli bir tarzda belirlemeyi başarıyordu. Buraya kadar Husserli'in sonucu belirleyici görüşleri ile herhangi bir tutarsızlığa düşülmemekte. Ne var ki başka sorunları ortaya çıkmakta. Bu alanda olmasa bile diğer konularda Heidegger'den kesin bir kopuş söz konusu değilmidir? Özellikle "Zu den Sachen selbst" phenomenology ilkesini, yapılara ve kendi verilmişliği içinde gerçekten açık olmayan her şeye karşıt olan bu ilkeyi ele alalım. Husserl, kendimizi nasıl aşıp dış dünyayla ilişki kurabiliriz sorusunu sormak zorunda olan bir kapsayıcı - bilinçlilik dogmasının üstesinden gelmiştir. Husserl, açıkca epistemelojik bir konu olan bu doğmayı, bilinçlilik ediminin tamamen bir yönelimsellik olduğunu, bir başka deyişle şeylerin içinde olduğumuzu, kendi kabuğuna çekilmiş bir şey olmadığımızı göstererek alt etmeyi başarmıştır. Kendi - bilincinde olmaya üstünlük tanımak bir hatadır, phenomenology dilinde konuşacak olursak, kendi - bilincinde olma ancak bilincine varılacak nesneler var olduğu sürece ortaya çıkabilir ki bu Yunanlılar ve Yunan psikolojisini yeniden ele alan (ve Husserl'in hocası olan) Franz Brentano için çok açıktı.

1. bölümün sonu

Devam edecek.

AÇLIĞIM

Işık doğruyorum çorbama
Telaşla kaçışır mı sabahlar
Korkup yoksulluğumdan
Kınamasınlar sakın
Aydınlık ateşböceğiydi bana
Açlığım geliyor çocukluğumdan

Sevil Avşar

Burada ve Şimdi

FATİH ALTINÖZ

(Sözde bir sohbettesin. Sözlü gibi. Birisi sana beklemediğin bir laf ediyor. Karşılık veremiyorsun.)

Çok bozulduğum belli.... Yüzüm kıza.. Ona demeliydim.. Ötekiler de gülümse.... Yoksa onlar da... Demek benim hakkımda.... Kim oluyor da bana bu şek.... Kalkmak lazı... Yok, yok arkamdan kimb.... Demek ki... Ondan hiç bekle. Niye bir laf da ben söy... Nasıl da raha... Sanki hiçbirşey olm....
(Ayrılıyorsun. Fena haldeyaralısın. Aklında aynı cümle parçacıkları. Şu yukardakiler)

Konu nasıl oraya... Daha önce ben şey demiştim, o da.. Onu kastet... Acaba yanlış mı anla.. Geçen sefer de böyle... Evet. Demek demek istediği buydu.... Evvelsi gün telefonda.. Evet. evet. Önce üstüme alınmamıştım... Ötekiler de karşı çıkmadı. Hiçbirşey söyleyemedim. Demek hepsi hakkında... Acaba şimdi arkamdan.... Kimbilir neler.. "Ulan sen sanki" deseydim... Hiçbirşey diyeme... Kabahat ben.. Tabi.. Hayır.. Boş bulundum... Acaba bozulduğumu belli.. Şimdi arkamdan.. Bir de hiçbir şey olmamış gib.. Bunların hepsi büy.. Tabi (Yürüyorsun. İnsanlar yanından geçiyor. Gün batımı. Güneş ışıklarını söndürmüş çekiliyor.)

Hep böyle olu.. Fırsat kolluyordu demek.. Orada onun için mi güldü. Evet. Zaten yanına geldiğimde birden sus. Benimle ilgili konu.. Dersini vereme... Küçük düştüm... Boş bulu.. Bilemezdim ki böy.. Belki de o amaçla söy.. Bana öyle gelmiş ola.. Hayır, hayır. Bilerek yaptı.. Maksadı beni.. Aklınca.. Karşılık veremedim... Acaba kalkınca ark.. Yok canım.. Ötekiler... Demek ki hepsi hak... Hiçbirşey olm... Nasıl da raha... Farkında.. Bal gibi fark.. Zaten geçen gün de böyle yap... (Bir arkadaşın karşında. Merhaba. Merhaba. Naber. Noolsun. Görüşemiyoruz. Ya görüşemiyoruz. Ne yapıyorsun. Hiç, sen. Hiç, işte iş güç. Görüşelim. Görüşelim)

Fırsat kolladı dem... Alç... Boş bul.. Hep böyle ol.. Deseydim..

Sanki sen.. Ötekiler de.. Ne durumlara düş. (Yoldasın. Yürüyorsun. Hayat, yanından geçiyor.)
İnsanları tanımıyorsun derdi annem de... Küçükken.. Bir gün.. Aynı.. Aileden.. Aman canım.. O zaman karşıma.. Demek ki telefonda da.. Anlamalıydım.....
(Evdesin. Birilerine anlatmalısın. Eşine, dostuna. Seni çekemiyor)

Daha iyi bir yerdesin. Farkında. Kıskanıyor besbelli. Aklı sıra seni küçük düşürecek. Kuyruk acısı var, tabi. Seninle o bir mi? Öyle bir baktın ki, anlamıştır mutlaka. Anlamıştır, anlamıştır. Anlamaz mı, canım. Hatasını anlayacak. O, kaybetti aslında. Senin gibi birini bir daha zor bulur. Neyse ki olgun davrandın. Hem de çok. Onun seviyesine inmedin. Sen ona öyle dedin. O sana böyle dedi. Sen karşılık vermedin. Hayır, tenezzül etmedin. Değmezdi, canım. Ama, ne oldu? O. kaybetti. İyi bile oldu be! Değil mi? Şimdi, çok pişman olmuştur. Olmaz mı, canım. Ama iş işten geçti, artık.
(Birkaç kişiye daha anlatmalısın. Tamirat gerek. O öyle dedi sen böyle dedin. Sonra o, şöyle dedi. Sen karşılık vermedin. Anlat. Anlat, çünkü tamirat gerek. Ama önce tahrifat gerek. Öyle bir baktın ki çok manidar. Ezildi, unufak oldu. Anlat. Üç beş kişiye daha anlat. Tahrif et ve anlat. Karşılık veremedin, değil. Vermedin. Bir sözcükten, bir 'e' harfi atıyorsun ve anlatıyorsun, hepsi bu. At ve anlat.

Bütün gece yatakta döndün. Onunla konuş bir o yanda, bir bu yanda. Rezil et onu. Aşağıla. Geçmişteki bütün ilişkinizi baştan yarat. İlişkinin her anından onun hainliğini ele verecek. Şimdiki öfkeni destekleyerek ipuçları topla. Demek o za-

Seninle o bir mi? Öyle bir baktın ki, anlamıştır mutlaka. Anlamıştır, anlamıştır. Anlamaz mı, canım. Hatasını anlayacak. O, kaybetti aslında. Senin gibi birini bir daha zor bulur. Neyse ki olgun davrandın. Hem de çok.

man da öyle dediğinde öyle baktığında, aniden sustuğunda, güldüğünde, kalktığında, oturduğunda, geldiğinde, gittiğinde. Demek ki. Hımm. Evet. evet Meğerse. Oysa, sen... Söylen, dur. Bir o yanda bir bu yanda. Zaten sen "ta o zaman" anlamıştın. Üstünde durmadın. Ama "ta o zaman"dan sonra yaptıkları, hele en sonuncusu. Şimdi düşünüyorsun da (hani bir o yanda, bir bu yanda). Evet evet. Tamam. Şimdi herşey anlaşılıyor. Hımm. Evet. Demek ki...

Artık uyuyabilirsen. uyuyabilirsin. Ama sabah. Devam et. Yaran kabuk bağlayıncaya kadar hayattan mola al. Bırak bütün anlar yanından aksın, gitsin. Sen geçmişin de kal. Kıpırdama. Hayallerinin top sahalarında gol kovala)
Bir dahaki sefere ben ona... Öyle bir laf.. Yok. yok. Hiçbirşey olmamış gibi... İyice ezilmeli.. Ama, dersimi vermek... Görmeli kiminle...
(Sen ve O, Sen ve Diğerleri, O ve Ötekiler, ayrı zamanlarda, ayrı mekanlarda, birarada olmaksızın (aman sakın) "O an"ı konuşun. "Sen böyle dedin. O şöyle dedi." "O an" dallansın, budaklansın. Mesele olsun. Yorumlanmaktan yorgun düşsün. Sonra yorumları karşılaştır, ilişkinin tarihini geriye doğru yeniden yorumla, stratejini tesbit et Günler böyle geçsin. Hayat yanından geçsin.)

Sözde sohbetlerde, sözlü sohbetlerde, sözlülerde, tartışmalarda / cephelerde hafif esen her rüzgar seni unufak etsin ya da böyle bir rüzgar hiç esmese bile estiğinde yıkılacağına emin ol ya da tamamen bir rüzgar gülü gibi hisset kendini, gözün başka bir şey görmesin, ruhun başka birşey duymasın. Bu nedenle tetikte bekle. Kendini ele verme. İçerden tek bir laf etme. İçin gözükmesin. Rüzgar esmesin. Hesaplı lakırdıların adamı ol. İnsanlar arasında dolaşan

sözcükleri jestleri, mimikleri, sessizlikleri, duruşları ve bütün bunları kendi özel tarihlerini ve bütün bunların zamanın "O an"ı daki karşılıklılığıyla ortaya çıkan daha önce hiç yaşanmamış. Önceden belirlenemeyen etkileşimlerini ve bu etkileşimlere bağlı olan yeni insanlık durumlarını ve onların insanlar arasındaki yolculuklarını es geç. "O bana dedi ki, ben de ona dedim ki (kodum ki)" adlı dedi ve kodular sadeleştir, hepsini.

Sakın kendini ele verip, esir düşme. Çünkü insanlararası ilişkilerin bütün tarihi, askeri bir tarihtir Müdafaa, taarruz ve fetihlerin tarihi. Cephede fena halde yaralanmaksa, askerlik gereği. Ve böylesi yaralar cephelerde sarılamazlar. Cephe gerisine geç. Müttefiklerinin yanına. Onlara harplerini anlat. Onlara, yaralarını sardır. Seni bakıma alsınlar. Cephede bozulduğunu düşündüğün bütünlüğünün yeniden inşası için, cephe gerisinde cephede yapamadıklarını da yapmış gibi göstermene imkan sağlayan dedi ve kodular yardımcın olsun. Müttefiklerin seni korusun.
Tartışmalarda, konuşmalarda, cephelerde, birinin/herkesin (hele de yabancıysa/lar) varoluşuna bütünlüğüne tehdit oluşturduğunu düşün. Ne yapmam lazım? Tetikte olmam lazım. (Hatırlarsın rüzgar gülü vaziyetleri. Her an bir yerden bir esinti çıkabilir.)

Hayat ille de, doğumla birlikte sıfır noktasının altına düşülen ve bir ömür boyu yeniden aynı noktaya tırmanmaya çabalamakla süren bir mücadele biçimine mi, denmek zorundadır?

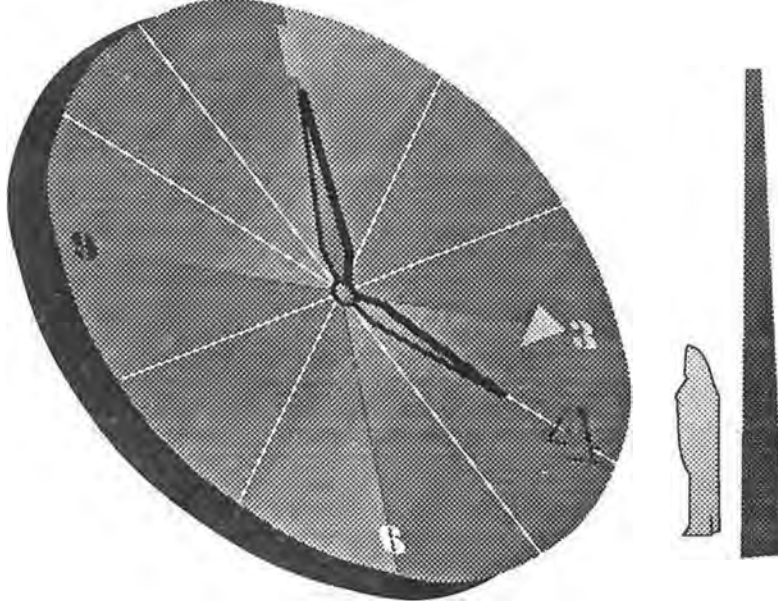
Bir saldırı olunca (yahu, ne saldırısı) hemen karşılık ver. Ye onu. Ağır konuş. Küçük düşür. Bilgiçlik tasla. Umursama. Seç, bunlardan birini, cephenin şartlarına göre ya da bir iki küçük noksan bul, buluştur hiç ses etmede kimseye hissettirmeden, şöyle bir müstehzi gülümseyerek at onu ruhunun çöplüğüne, zararsız/tehlikesizler hanesine. Varoluşunun üzerindeki tehdidi kaldır. Rahatla. Tamam mı? Çık şimdi cepheden alnı açık.
Yaralandıysan (yahu ne yarası) ne yapacağın belli, geri çekiliyorsun. Yolun cephe gerisi.
Tartışmalarda, konuşmalarda karşındakini rakip olarak görmen, bertaraf etmen şart kardeşim. Bu dünya böyle, naaparsın? Eğer şart değilse konuşmaktan maksadın ne o zaman kardeşim? Maksadın "laf sokmak", "alt etmek" değilse neden tartışma sonrası bazı şeylerin içinde kaldığı hissine kapılırsın. "Keşke şunu da, bunu da, ötekini de söyleseydim" niye döndürür durur seni yatağında. Söylenmemiş, eksik kalmış şeyler olduğu düşüncesi hangi aklına hizmet eder askeri aklından gayrı.
Gerçekten Konuşma, tartışma sonraları eski konumumuza dönme arzumuz arzu mudur? Hayatta arzu mu bitmiştir?
Hep eski durumumuzu, hep eski bütünlüğümüzü (!) pekiştirmek ihtiyarı içersindeysek ne demeye konuşup, koşuşup, yorulup dururuz?
İnsanlar arasındaki varlığımız fizyolojik midir ki "doldur, boşalt"lar orada da geçerlidir?
Eğer hayatımız sıfıra sıfır elde var sıfır için yapmakla geçecekse "valla zahmetine değmez" değilmidir?
Hayat ille de, doğumla birlikte sıfır noktasının altına düşülen ve bir ömür boyu yeniden aynı noktaya tırmanmaya çabalamakla süren bir mücadele biçimine mi, denmek zorundadır?
Hayat denilen kendimizi ya da başkalarını ele verme/vermeme, gereğinde (ne demekse) geri çekilme, savunma, saldır-

"Burada ve Şimdi"leri, hastane, muayenehane odalarında bir "hasta" olarak bulunmamıza, bir terapistin etrafında daire olmamıza, belli bir süreyi bu amaçla doldurmamıza bağlı olarak adına Grup Terapisi dedirten bol bedelli, bol ritüelli faaliyetlere mi saklamak zorundayız?

ma, ezip geçme, kuşatma, kıstırma, kışkırtma, püskürtme alt etme, üste çıkma, deme, koyma, her bilinmeyende risk/tehdit/tehlike hissetme midir?
Bu ne askeri bir vaziyettir. Bu ne "Ne bu şiddet, bu celal"dir.
Kim doldurdu bu kadar savunmayı içimize?
Kim koydu bu kırık aynaları önümüze?
Ya da kim bu yalanı söyledi bize?
"Burada ve Şimdi"leri, hastane, muayenehane odalarında bir "hasta" olarak bulunmamıza, bir terapistin etrafında daire olmamıza, belli bir süreyi bu amaçla doldurmamıza bağlı olarak adına Grup Terapisi dedirten bol bedelli, bol ritüelli faaliyetlere mi saklamak zorundayız?
Her günde, her anda, her yerdeki "Burada ve Şimdi" lerimizi, "O " anlarımızda yaşadıklarımızı, hissettiklerimizi - hepsini, ama hepsini "- yeri ve zamanı gelince"lere, yüzyüze /yüzgöz olunmayacak emniyetli (!) cephe gerilerine, dedi-kodu mekanlarına ya da ritüelli, disiplinli grup terapilerine mi ertelemek zorundayız?
"O an"lardan seken, taşan duygularımızı, düşüncelerimizi içine doldurduğumuz cephe gerileri çekilip alınıverse hayatlarımızdan nice olur hallerimiz?
Yerine ne koyarız?

Bu gündelik, bu işbölümlü, bu askeri hayatlardan kurtulmak için büyük kuramların büyük uygulamalara dönüşeceği büyük günleri mi bekleyeceğiz?
Bu hallerimizle öyle günleri görseler ne farkedecek? İçerden tek bir laf etmeden, sürekli kendimizi gizleyerek mi sürdüreceğiz insanlararasındaki yolculuklarımızı!
İçerden sadece öksürük sesi mi gelecek? Ve yaşlandıkça olsa olsa kalbimizdeki çarpıntı, eklemlerimizdeki ağrı, nefeslerimizdeki darlık mı dökülecek insanların arasına sözcük sözcük?
Hiç durup şöyle bir etrafımıza bakmayacak mıyız?
Dinlenmeyecek miyiz hiç? Dinlemeyecek miyiz?
Katılmayacak mıyız başkalarına kendimizden geçerek?
Katılmıyorsak, katılmadığımızı ifade etmeyecek miyiz emniyetli cephe gerilerini beklemeden?
Her anı eksik yaşayıp erteleye erteleye neyi bekliyoruz? Ertelemelerin ömrümüzü aşacağı noktanın adına "ölüm" diyorlar. "Öldü" diyorlar.
Sınırların ötesine geçebilmenin gidebilmenin, yepyeni "bir oluş"a sıçrayabilmenin ancak başkalarıyla apaçık, içimiz görünerek birlikte olduğumuz anlar da mümkün olabileceğini bildiğimiz halde hiç denemeyecek miyiz?
Bir adım atmayacak mıyız hiç, karşımızdakini beklemeden?
Ve o beklediğimiz karşılık gelmese bile bir adım daha adımlara inancımızı yitirmeden.
Zaman geçmez. Zamanın gidecek bir yeri yok.
Geçen biziz. Bizim gidecek biryerimiz var.
Göğe doğru betonarme üç oda bir salon kadar değil yere doğru bedenimiz kadar.
Neyi, Niye bekliyoruz?

Saat 4 Kişisi

Çiğdem Aytekin

Çıktılar. Gitmek istiyorum. Gidebilmeyi başarmak. Doktorun yanında olan iri dudaklı hatun yeniden doğmuşçasına sinirli bir şaşkınlık ve sevinçlilik halinde olmak durumunda mı? Nasıl da kolay kandırıyoruz kendimizi. Ne kadar aynıyız doktor için oysa, telefon edip randevu almış kişi - adımızı hatırlarsa ne ala - Anlat bakalım saat dört kişisi.

Beni tanımıyor. Tanımayacak. Beni inceleyecek. Ama iki saat sonra onun hayatından çekip gideceğim, haftaya bir başka saat dört kişisi olana dek. Beni, bana rağmen, beni umursamadan didikleyecek. Ona ilginç bile gelemeyeceğim. Bana kendini anlatmayacak, benimle tanışmayı bile reddedecek.

Hayır doktor bey. Beni yeteri kadar umursadığınıza inana dek sizi oyalayacağım. Beni anlamak için, beni sevebilmelisiniz. Çıkarı yok.

Yok.

Bu boşluk hissi. Olmayan şeyleri kovalamaya dair boşluk. Ne kadar büyüdü şu olması gerektiği gibi olan bekleme odasının içinde. Yine kendim ve benim. Bu kadar boş olmayı, kendimi böylece kolay yadsımayı, uçurumun kenarına bu kadar kolay yuvarlanmayı istemedim. İyi de bunları bir daha ve kendime tekrarlamanın anlamı ne? Ben. İnsanlar. Korku. Anlam. Şu odanın içinde olabildiğince sakin oturan adam, birkaç dakika sonra - artık benimiçin de yeni olmayan - bir sürü şeyi dinleyip yine aynı sakin tavırla beni cevaplarken, onun beni yalıtışına, karşısına alışına sinirleneceğim. Bu da diğeri gibi beni 'boş'layacak. Belki haklılar .Belki insan olmamıza karşın, kendimizi basitçe tekrarlıyoruz. Belki benim

gibi birçok insan tek başlarına hep aynı boşluğu tadıyorlar ve belli bu boşluk sandığımca dolu bile değil. 'Üstüme hiç kalkmadan çökmekte olan, amansız boşluk beni üzüyor, doktor bey. Yo, daha doğrusu sıkıyor.' Ne yapacağım yüzünde, benim için son derece önemli bir çöküntüyü anlatırken oluşan, kökleşen ve oluşmasının sakinliğiyle de insanı deli eden dinleyici, tavır almayan ifadeyi görünce? Biliyorum hiçbirşey değişmeyecek. Bu adamın beni sevmeksizin, gözlerime bakıp anlamlarımı yakalamaya çalışmaksınız sadece sözcüklerimden - bu kocaman boşluğun tınısı olan, o anlamdan yoksun, o kalıplaşmış harf yığınlarımdan - beni anlayacağını sanmıyorum. Beni sevecek mi Beni sevmesi için ona ne verebilirim? Anlayış beklediğin bir insanın zamanını para verip satın almak: Ahmaklık bu.

Çıktılar mı acaba? Muayenehanede hep beklersin. Beklemelisin. Kovmalısın. Rahatladığını düşünmelisin. Çıkışlar aramalısın. Herkesin öyle yada böyle yürüyor olduğu dünyada yürümeye başlamalısın yeniden. Seni umursamamalarını umursamamalısın. Umursadıkları kadar. Bu boşluğu unutmalısın. Doktoru beklemelisin.

Peki ya senin için hep varolmuş, hiç bir anlamı olmadığını düşündüğün o sevgili asıltılar ne olacak? Duvarları yıkık bir

Çıktılar mı acaba? Muayenehanede hep beklersin. Beklemelisin. Kovmalısın. Rahatladığını düşünmelisin. Çıkışlar aramalısın. Herkesin öyle yada böyle yürüyor olduğu dünyada yürümeye başlamalısın yeniden. Seni umursamamalarını umursamamalısın. Umursadıkları kadar. Bu boşluğu unutmalısın. Doktoru beklemelisin.

labirentin içine yerleştirilmiş çalar saat, bir yarıktan sızan - ille de gri -, tuhaf çok hareketli duman. Günün birinde seninle aynı mekanda olmasından başka tanışıklığının olmadığı kızın cüzdanını düşürüp, alması.

Birkez daha, cüzdan düştü. Sesi duyamadın. Kız farketti, yanındakiler de. Kız sakince eğilip. Eğilip cüzdanı aldı. Eğildi ve saçları hafifçe öne düştü. Biraz kamburlaştı ve sağ eliyle cüzdanı alıp, doğruldu. Mekandaki herkes buna tanık oldu. Ama sen hatırladın. Eğildi. Cüzdan. Kız. Düştü. Farketti. Durdular. Cüzdan. Kız. Eğildi. Kız.

Bütün gün oturup bunları düşündün. Doktora anlatmak hata mı?

Hata. Doktora herşeyimi anlatamam. Neresinden baksan herkesin kendi özel hayatı var. Kendi hayatı, açılmaması gereken kapalı kutusu da özel kısmı. Sahi kapalı kutular nasıl doldurulur açılmadan? Ne kadar çok, düşünemeyecek kadar çok, kibarlaştırıldım. Cüzdan. Farkediş. Kız.

Ya uyuya kalışın? Bu başka bir labirentti ama, içinde çalar saat yoktu. Belki vardı ama bunun duvarları yıkık değil sağlam. Üstelik girişi (ve tabi çıkışı da) yok. Oraya, labirentin içinde bir köşeye - ne acı! - bırakılmışsın. (Edilgen fiiller anlamlarını utanmaksızın taşırlar.) Uyumuşsun. Başının üstünde giderek sana yaklaşan dev bir güvercin göbeği. Rüya değil, artık uyanıksın. Üstünde toplanmakta olan yoğun endişe, göbeğin gittikçe büyüyerek sana doğru kayışını hızlandırıyor. Yere atlayıp göbekle büyük çarpışmadan kurtuldun. Şimdilik.

Bu sinirlilik. Yaşamı çekilmez kılıyor. Boşluğa kararlılıkla eşlik ediyor. O olmasa boşluğu kaldırırım. Sinirlilik giderek ar-

tıyor. Toparlanamıyorum. Doktora herşeyi anlatmalıyım. Başka kim anlayabilir. Kendimi tüm çıplaklığımla önüne atacağım, görecek. Cüzdan. Olabildiğince çabuk bu durumdan sıyrılmam gerek: Doktor tek umudum, evet. Evet, doktor. Peki beni sevmeden... Yo, doktor.

Çok sevgili Bergman'ın - hangi Bergman - çok önemli bir filmindeki o çok önemli sahneyi ve hele de o konuşmayı hiç hatırlamaksızın zarar vermiyoruz. Hatta bazıları bize rağmen iyileşip çıkabiliyor ' diyen deli doktorunu, kibarlaştırılmış adıyla psikiyatristi.

Ben niye buradayım? O kadar da kötü değilim aslında, gündüz görülen düşler beni çok korkutmuyor: Korkutuyor ama çok değil. Doğrumu bilmiyorum. Bana ne yapabilecek ki beni tanımadan, beni umursamadan? Boşluğumun bir parçası yapacağım onu da, o da bana seve seve katlanacak. Direnmesi için gerekçesi ne ki? Bilmiyorum: Sinirliliğim. Düşler.
Belki de beni bunca yoran bir türlü vazgeçemediğim gerekçelendirme çabası. Ama, yani, yaşıyorsam bir nedeni olmalı. Uzun bir yolda yürürken geriye baktığımda burnumun dibinde boyutları sonsuz -ve yeni yapılmamış- bir duvarla karşılaşmak gibi nedensizlik.

İki saat anlatmama izin vere
cek -onun tamamını aldım.-
Benim gerekçelerimi dinle
yecek iki saat. Ne dersem
dinleyecek.

Sözcüklerime onun yüzüne bakarak anlam verdiğimi bile bile, kayıtsız kalmaya çalışarak - hiç zorlanmayacak bunun için- hiç renk vermeyecek. Beni bugüne dek ona söylenmişlerin bir yerine oturtacak. Ben bu yer için ne kadar özen gösterirsem göstereyim, onun beyninin içinde şekilleneceğim. Bana, beni oluşturduğu şekle davrandığı gibi davranacak. 'Obje, (denek ya da hasta) bugün cüzdandan ve güvercin göbeğinden bahsetti. Bunların boşluğuyla ilgisi konusunda.....'. Hayır. Ben benim. Lütfen. Görülmek. anlaşılmak, tedavi edilmek istemiyorum. Bu fiillerde o tuhaf takıdan var. Ben görüşmek, anlaşmak ve konuşmak isterdim.

Bıraksalar da - kim tutuyorsa artık - fiillerim işteş olsalar.

Ben niye buradayım? O kadar da kötü
değilim aslında, gündüz görülen
düşler beni çok korkutmuyor:
Korkutuyor ama çok değil. Doğrumu bilmiyorum.
Bana ne yapabilecek ki beni tanımadan,
beni umursamadan?
Boşluğumun bir parçası yapacağım onu da,
o da bana seve seve katlanacak.
Direnmesi için gerekçesi ne ki?
Bilmiyorum: Sinirliliğim.
Düşler.

yazmak, cinnet'in diliyle...

ben küçücük (cük.cük.cücelerim) bir çocukken kelebeğe kebelek dermişim. oğlum olursa ona da baba diyeceğim. sesleri örgütleyip gaib'e geri gönderdim. ölülerle mektuplaşamıyorum çünkü 'ölü dil'i bilmiyorum. kudurmuş yangının (sudan kaçmaktadır) kovaladığı mumdan heykelcik (cik.cik)ler... geçenlerde tanık olduğum bir olayın kahramanı şöyle (aynen) dedi; "bu anı unutamayacağım..." ve öldü. o beyinsizin son sözlerini ve son sözlerinden dolayı, o anı ben unutamıyorum. aslında ne olay oldu
ne ben tanık oldum
ne kahramanı vardı
ne de bunları söyledi
ve öldü. dilin yalanı... insan niçin yazar?
bilmediği için yazar unutmamak içinyazar
inanmak için yazar.
kitaplardaki bütün intihar yarları birleşin... dile saldıracağız. marşımızı yazıyorum:

kışkırtıldı küskünlüğümüz
bağlayamaz olduk ağzımızda iki kiraz sapını
suç olduk suçumuzun ihbarı olduk
gözlerimiz doldu
gözümüze geleni söyleyemedik
yürüdük şiire
yürüdük şiire sarılıp şehrin üzerine üzerine

zorla içirttiğiniz bütün suları, sırları yüzünüze işeyeceğim.
rahme tabut içinde, el üstünde dönememekteyim.

KOMPİL

PSİKOPATIM...PSİKOPATSIN...PSİKOPAT...

YAĞMUR TAYLAN

Hepimiz biliriz,odasına kapanmış, çevresiyle ilişkilerini belirgin biçimde kısıtlamış,insanlarla ya da karşı cinsle ilişkilerini beklenen ölçülerde geliştirememiş kişilere "asosyal" dendiğini. Benim de sık sık o gerilimli dış dünyayla olan ilişkilere kendimi yenik hissettiğim anlar olmuştur. Bize dayatılmış biçimiyle toplumsal sisteme boyun eğme ile başkaldırma arasında kaldığım çaresiz anlar... Yakınlaşmak istediğim bir kıza doğru her yönelişimde, kendi toplumsallığımla yüz yüze kaldığım, düşünsel yanımı davranış biçimimi ussallaştırmak için kullandığımı hissettiğim anlar.

O zamanlar Ünsal Oskay'ın "Çağdaş Fantazya" adlı kitabındaki şu tanımı okuyunca içim hep rahatlardı:

"asosyal(toplumsallaşma-dışı): Belirli bir toplum biçiminin yaşama üslubuna ve bu belirli toplumun insan ilişkileri sisteminin gereklerine göre işletilen toplumsallaştırmasına (sosyalizasyonuna) eleştirici bir tutumla bakabildiği için o toplumun değer ve normlarına karşı çıkan ve o toplumla uyuşmayan kişi."

Bunun tam altındaki tanımı okuyunca ise kafam hep biraz karışır, bu tanıma uyabilecek bir kişinin nasıl bir canlı türü olabileceğini zihnimde canlandırmaya çalışırdım (yoksa bende mi öyleydim?):

"Nonsosyal(toplumsallaşmaz): Belirli bir toplum içindeki toplumsal ilişkilere karşı eleştirisi olduğu için değil, toplum içinde yaşamaya yatkınlık kazanamayacak kadar bencilleşmiş, ruhsal sarsıntı geçirmiş, toplum yaşamından umudunu kesmiş, insanlara güveni kalmamış kişi olduğu için toplum yaşamına karşıt kişi, tip."

Bu ikisi arasındaki ayrımın hangi ölçütlere göre yapıldığı ya da ne kadar yapay olduğu gibi tartışmalara burada girmek istemiyorum. Ancak bu günkü psikiyatri pratiğinde "sosyal" tanımlamasını içinde barındıran bir ve tek bir "bozukluk" ya da "kişilik bozukluğu" olduğunu biliyorum: "Antisosyal"

Antisosyal Kişilik Bozukluğu psikopat, sosyopat, dissosyal gibi adlarla da biliniyor. Bugün gelinen noktada ülkemiz psikiyatrının kafasında yer etmiş biçimiyle şöyle biri antisosyal: dayı yürüyüşlü, argo konuşan, kolay sinirlenen, genellikle adi ve yasadışı edimlerde bulunan, askerliğini doğru dürüst yapmamış, belirli bir yerde oturamayıp iş tutturamamış, poligami ya da alkol - uyuşturucu kullanımına yatkın, yararsız, toplumsal yaşama hiç bir üretici edimle katkıda bulunmayan bir alt sınıf insanı.

Psikopatik kişiliğin tanımı ve adlandırılma biçimi, psikiyatri de Foucoult'nun "psikiyatrisizleştirme" adını verdiği sürecin başlangıcından bu yana, farklı tarihsel dönemlerde bu sürecin iki farklı parçasının -psikoanalitik psikiyatri ve biyolojik psikiyatri-psikiyatri söylemindeki egemen olma durumlarına göre şekillenmiş. Tam bu noktada bu iki bakış açısını belirginleştirmekte yarar var:

"Biyolojik psikiyatri" kavramı üç disiplini kapsar: psikokimya, psikofizyoloji ve psikofarmakoloji-anormal mental fenomen ve süreçleri doğa bilimlerinin yöntemlerini kullanarak araştıran bir bilim olarak tanımlanır. Sonuç olarak bu disiplin kuramsal-tümdengelimli bir yöntem ve bilginin sadece duyumlar yoluyla toplanabileceği ya da bilimsel ilginin odağına gözlemi yerleştiren pozitivistik bakış açısı üzerine temellenir.

...Tersine psiko-dinamik (psikoanalitik) okullar hermeneutic- finalistik(teleolojik) ideoloji üzerine temellenir.Hermeneutics , anlama (understanding) ve yorumlama(interpretation) üzerine kurulu bir teoridir... Kendilerini gözlenebilir semptomlar aracılığıyla dışa vuran bazı psişik tezahürlerin "anlamlarıyla" ilişkilidir.

Tıp bilimiyle bağlantısı düzleminde hermeneutics psişik semptomların gizli anlamlarını araştırır.

Böylece, biyolojik psikiyatri nedensel-özdeksel bağlantıların gösterilmesi yoluyla "açıklama", diğer tarafta psikodinamik psikiyatrinin alanına ait özsel kavram ; psişik tezahür ve semptomların "anlamı" ile ilintili olarak "anlama (understanding)" dır."(Lunn V.,Biological psychiatry and ethics,Acta Psy. Scand..,1988)

150 yıl önce Pritchard, yargı ve zeka bozukluğu olmaksızın ahlak, vicdan ve tanrı hissinin bütünüyle bozulması ile, içten gelen ve hayat boyu bir sorumsuzlukla başkalarını düşünmeme, yaptıklarının sonuçlarından utanmama davranışlarını "ahlak deliliği (moral insanity)" olarak tanımlamış. Bu içerik antisosyal kişilik ve davranışa psikoanalitik bakışın özünü oluşturuyor. Bu aşamada kavramın doğuşunda kişisel ve toplumsal sapkınlık evrenlerinin içiçeliği göze çarpıyor.

Kavramı salt "kişilik" özellikleri bazında tanımlama çabaları görüyoruz bu noktada. Psikolojik teoride kişilik bir antite değildir, daha çok kişileri birbirinden ayıran bir davranış paterni olarak tanımlanır.(Blackburn R..,On Moral Judgements and Personality Disorders., British J.of Psy.,1988) Tüm davranışsal eğilimler kişilik özelliği değildir,çünkü kişilik özellikleri davranışın yapılış biçimi ya da nasıl yapıldığını da kapsar. Bu yüzden antisosyal ya da asosyal tanımlamaları bu formun içinde yer almazlar. Örneğin yasadışı eylemler ya da ekonomik sorumluluklara ilgisizlik gibi bir betimleme, davranışın nasıl ve neden yapıldığı hakkında hiç bir ipucu vermez. Bu yüzden ne bir kişilik özelliği ne de bir semptomdur.

Jenerik kategorisi her taşın altından çıkan baba psikiyatr Kraepelin tarafından önerilen psikopatik kişiliğin bir çok özelliği toplumsal sapkınlıkla karakterize özgün bir kişiliği göstermeye yöneliktir. Karpman'ın psikopatı daha çok psikolojik bir tiplemedir; kişi antisosyal davranışları dolayısıyla değil dinamik yapısı nedeniyle psikopattır. Tipleme psikolojik olmasına psikolojiktir ama ortaya çıkması beklenen davranış biçiminin tezahürü toplumsal normlara yönelik bir tehdittir yine de.

Takipçilerden Cleckley psikopat tarihindeki en sözü geçer şahsiyetlerden biridir. Yaptığı etkileyici tanımlama da başlıca özellikleri yüzeyel bir cazibe, samimiyetsizlik, pişmanlık duygusu yokluğu, deneyimden öğrenme eksikliği, benmerkezcilik, empati yoksunluğu, aşırı cinsellik(ne demekse) olan bir özellikler kümesi önermiştir. Ancak tanımladığı özelliklerden bir kısmı-çok eşli cinsellik, fantastik davranış gibi- kişilik özelliği değildir.

Kavramı salt "kişilik" özellikleri bazında tanımlama çabaları görüyoruz bu noktada. Psikolojik teoride kişilik bir antite değildir, daha çok kişileri birbirinden ayıran bir davranış paterni olarak tanımlanır

Halen A.B.D ve sürpriz olmayarak ülkemizde sınıflandırma sistemi olarak kullanılagelen DSM-III ile gelinen son noktada suçlu, kabahatli ya da bağımlı gibi aynı zamanda toplumsal sapkınlık gösteren bir çok birey, bu bozukluğun ölçütlerini doldurmaktadır. Burada bu tanı ölçütlerinden (DSM-III-R) en etkileyici olan bir kaç tanesini belirtmeden geçemeyeceğim:

Çalışabilir bir durumda olmasına ve iş bulabilmesine rağmen,beş yıldır işsizlik...,sık sık okuldan kaçmak...,bir başka iş için gerçekçi planlar yapmaksızın birçok defalar işten ayrılma...,bir ay ya da daha uzun süre belli bir adreste olmamak...,hiçbir zaman sadece bir eşle bir yıldan fazla yaşayamamak...

Antisosyal kişilik bozukluğu'nun bu günkü psikiyatri söylemindeki egemen paradigma olan biyolojik psikiyatri ve onun bakış açısı doğrultusunda şekillenen tanımlayıcı ölçütler, bütünüyle toplumsal sapkınlık evreninden ödünç alınmış ölçütlerdir. Bunun dışında bu kategori kendisi de hetorojendir, çünkü bu bozukluğun ölçütlerini dolduran birçok kişi aynı zamanda Borderline, histrionik, narsisistik kişilik bozuklukları gibi başka tür bozukluklarının ölçütlerini de doldurmaktadır.

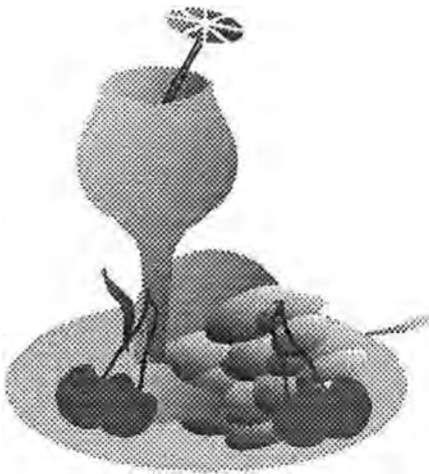
Sonuç olarak burada söz konusu olan belli bir tür kişiliği bütünüyle toplumsal normlar ve dayatılmış ideallere uymayan/uyumsuz bir davranış paterni terminolojisi ile tanımlama eğilimidir. Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nun halihazırdaki kapsamı Karpman'ın dediği gibi mitik bir antitedir. Bir zamanlar psikoanalitik psikiyatrinin kavramı sadece kişilik özellikleriyle belirlenmiş bir kişilik bozukluğu olarak (iyi niyetli) tanımlama çabaları, psikiyatri söyleminin doğası gereği başarısız kalmış, ardından gelen biyolojik psikiyatri ise kavramı toplumsal sapkınlık evreninin özelliklerinden arındırma gibi bir kaygıyla zaten hiç yüzleşmemiştir. "Antisosyal Kişilik Bozukluğu" nun , psikiyatrinin doğası ve "akıl hastalıkları"nı tanımlama doğrultusunda arkasına aldığı ideoloji/ideolojileri belirginleştirmek açısından demonstratif bir öneme haiz olduğu açıktır.

TUTTİ FRUTTİ

1.
Mevsimlerden kış, otuz yaşında. Kirada oturuyor. Sabit bir geliri, bir sürü arkadaşı, sırtında da siyah kabanı var. Saçları ve bıyıkları uzamış. Yaşadığı büyük kentin tam ortasında şimdi; bir gökdelenin on ikinci katında, duvardan duvara halı döşeli bir işyerinde; arkadaşını bekliyor. Çevresinde açık, kapalı, aralık duran kapılar var. Yürüyen, koşan, çalışan, pencereden dışarı bakan insanların ayaklarını görüyor. İşyeri sıcak, kabanı gittikçe ağırlaşıyor. arkadaşı gelmiyor. Sırtında bir de, uzun bir süre taşımış, sonra yorulup ortada bırakmış olduğu, ama varlığını hala duyuran bir aşkın yükü. Aşık olmayı çok sever, bir de yazmayı.

Aşık olmak için, bilmek gerek. Bilmek için? Gördüğünü, işittiğini kaydetmek. Ama asıl, kurmak. Yakıştırmak: Ürünü yazı olmayan bir yazma edimi.

Tembel. Yazmayı seviyor ama, kağıdı kalemi değil, Yazdığının önünü sonunu hesap etme alışkanlığı yok. Ne için yazıyor peki? Ee, şundan: biraz kırılgandır; evin dışında olup biten, uğultulu ve sessiz bir savaştır; yazmanın keyfi ve dertleri, gereksindiği zırhtır; savaşı ufak tefek yaralarla atlatmak için. İşyerlerinin, kuyrukların, sokakların, otobüslerin acımasızlığını o oyun duygusuyla yumuşatmak için. Zaten kendisi buna "yazmak" değil, "oynamak" der. Kurmaca kurdurmaca. Ben o işe "yazmak" demeyi yeğliyorum; bu sözle, kurmayı, kurdurmayı, bu ikisi arasındaki sınırın belirsizliğinden ve yarattığı güçlüklerden payına düşene alışmayı, sözgelimi inatçı

bir kuşkuculuk damarına sahip olmayı, kolay kolay doymamayı ve o süreğen yabancılık duygusunu kastediyorum. Kişiyi yazar değilse de yazan kılan huylar ve duyarlıklar.
Yazarlık için, kurmaca kurdurmacayı, iki kişilik, başı belirsiz, oynandıkça yazarı, yönetmeni, oyuncusu birbirine karışan ve sonu gürültülü oyunları oynamış olmak gerekmez. Birçok yazar bu oyunlara aşinadır belki, o başka.
Yazarlık için, sesler, görüntüler, kokulardan oluşan im öbeklerinden çok, sözlerden oluşanları önemsemeyi öğrenmiş olmak gerek. Hatta onlar üzerinde egemenlik. Kağıtlara rol keserken, her kağıda başka bir suretini yapıştırırken kıvrak ve gözüpek olabilmek için. Yoksa kağıtla hayat nasıl birbirine karışır, sesler, görüntüler, kokular sözleri nasıl kaydırır, nasıl oyunlar sahneye konur oyuncuların farkına varmadan oynadıkları... Kötü şiir gündelik dile nasıl da bulaşır...
Mektup yazanlar? Bilemiyorum... Mektubuna göre.

> Oynaştığı kimi kadınlara ayıp ettiğini duyuran, katıca bir ahlakı var. Belli belirsiz bir suçluluk duygusu peşini bırakmaz.

Yazarlığa ait, ona özgü değerler yoktur. Yazarlığa özgü bir değerler dizgesi? Vardır. Örneğin durmadan "tır"la "dır"la biten tümceler kurmakayıp...tır.

2.
Gözü, kapısı aralık duran bir odaya ilişiyor. Pencerede parlak, kurşunrengi bulutlar. Güneş ışığı aralarından sızamıyor, arkalarında kalıp onları ve odayı parlatıyor. Kurşuni, parlak aydınlık.
Odada bir masa var, üstünde külrengi bir telefon. Biçimini seçemiyor. Sesinin ürpertici bir tizliği var. "İnşallah yanlış numaradır" dedirtecek cinsten.
Oda, kurşun renginin tonlarından ve onları boyayan açık sarıdan başka bir renk kullanılmamış bir film karesi gibi duruyor kapı aralığında. Bunu önce, şarkı tanıtımı için çekilmiş ve fotoğraf yığınlarından oluşan kısa filmleri, güzel görüntülerle dolu sinema filmlerini çok seyretmişliğine yoruyor, gördüğüne inanamıyor.

Demin sessizce iki flaş patladı.
Biri odada, biri
kendi suratında.
Gözünü dört açıyor.
Aşık olmak için yazmak,
Yazmak için
Her fotoğrafın karşısında
Kendinin yeni bir
Fotoğrafını

3.
Kadın alınacı kaldırıyor. Telefon görüşmesi kısa. "Bekle," diyor, "şimdi çıkıyorum."
Kısa telefon konuşmaları, ona göre, kuralları çoktan belirlenmiş ve benimsenmiş kıdemli ilişkilerin göstergeleri. Aklına hemen, başka türlü ilişkilerin özneleri arasında geçebilecek kısa konuşmalar da geliyor. 'Ama,' diye düşünüyor, 'hepsinin ortak özelliği, kuralların önceden belirlenmiş ve -hadi "benimsenmiş" demeyelim deiyice öğrenilmiş olması. Ben buna bir de ilişkinin eskiliğini ve görev niteliğini ekliyorum, o kadar:
O kadın telefonda, kuralları bilen, kıdemli bir sevgiliyle konuştu.'
Sevgiliyle?

4.
"Seni görür görmez tanıdım. Üstelik, o kısa zaman diliminde sendeki bütün değişiklikleri ayırt ettim: Yine sigaraya başlamışsın ve artık sıkılmaya başladığın bir sevgilin var. Tanımaz mıyım, gözlerin kara, kapkara yakalandılar bana. Telefona cevap veriyordun. İşte, dedim, o çok beceriksiz ve çok kararlı, çok renkli, pasparlak, kara gözlü, cin gözlü kız! Beni bırakan değil, yıllar önce bulmuş olduğum. Renklerinin topu, sedefli, uçuk bir pembeye denk. Kokusu, meyveler. Bir sürü meyvenin karışımı.
Ben de seni çok seviyorum, mektuplarını ve sana yazmış olduğum mektupların fotokopilerini yeniden okuyorum, sen de benimkileri saklıyor musun, hiç yeniden okur musun acaba, kendi yazdıklarının fotokopilerini çektirmediğini unutmadım, ah, bilsen, ne tuhaftı o tatlı tanıdıklık duygusuna eşlik eden kuşku, ya o değilse, dedim,

sonra kuşkum geçti, evet evet o, dedim, seni hem iyi tanıdığımdan, hem pek tanımadığımdan...
Ben de seni çok seviyorum, yitip gidişini, yeniden ortaya çıkışını, bende bıraktığın izlerin asla bir bütün olmaya yanaşmayışlarını, yazım kurallarına başkaldıran, tümceleri virgülle ayırmayı yeğleyen, belki de böyle yaparak, yazdıklarından birden fazla anlam çıkarmamı bekleyen o kendine özgü biçemini.. Sonunda bana da bulaşan..."
Pulu yapıştırırken titreyen elleri, zarfta belli belirsiz bir leke bırakıyor.

5.
Günler geçiyor, her gün nefes nefese posta kutusuna koşuyor. Üstünde kararlı bir el yazısı olan, renkli bir zarf bekliyor. 'Demek insan ilk sevgilisini hiç unutmazmış.'
Günler geçiyor, posta kutusu hep boş duruyor. Arada bir beklentisinin alıkça olduğunu düşünüyor, sonra hemen vazgeçiyor. 'O kadın ilk sevgilime çok benziyordu. Mektubu benim yazdığımı, neden ve ne için yazdığımı anlar. Böyle oyunların peşinden gitmekten geri kalmaz. Oyunuma katılır.'

6.
"Kalın dudaklarınız var. Ortadan kenarlara doğru uzanan çizgileri, kupkuru, pembe bir boyayla koyultuyorsunuz. Tam da deli bir mevsimdeyiz. Dudaklarınız soğuktan ve ateşten çatlıyor. Aşkları, mevsimleri, suratları, şiirleri geçerken sizde takılıp kaldım. Göçebeliğime tek engel sizsiniz. Gidip geliyorum, her suratta, her şiirde bir kez geceliyorum. Siz hariç.
Tam da deli bir mevsimdeyiz. Dudaklarınız soğuktan ve ateşten çatlıyor. Alt dudağınızdaki çizgilerde birikmiş boya, koyu bir kan kurusuyla karışıyor.
Sesiniz çatlak; her sözü aynı anda iki kez söylersiniz. Bir sesinizle emir verir, diğeriyle beşeğmeyi seslendirirsiniz. Benim de sesim çatladı. Soğuktan ve ateşten. Adınızı söylemekte de yazmakta da yüreksizim. Çok bekledim, aramadınız beni. Ben, dilimdeki hem vanilyalı hem ekşi tadı mevsime yordum bitkin sabahlarda. Sonra, gecelerimi sizde geçirdiğimin, göçebeliğime tek engel olduğunuzun farkına vardım.
Hep hazır ve temkinlisiniz. Bense, silahlarımı kuşanıp çıkıyorum sokaklara; her gün yeni bir silah kuşanıyorum. Yol uzun; gecikmiş de olsam, silahlanmaya ya da yeniden silahlanmaya değer. Henüz düşlerim silahlarımdan çok ve kırılganım.
Bunları size neden anlattığımı bilmiyorum.
Bir ses verin." İlk mektubun postada kaybolduğundan emin. Arkadaşı, en güvenilir postacı. Acaba...rica etse...eline vermesi gerekmez ha...masasının üstüne...

Ben de seni çok seviyorum, yitip gidişini, yeniden ortaya çıkışını, bende bıraktığın izlerin asla bir bütün olmaya yanaşmayışlarını, yazım kurallarına başkaldıran, tümceleri virgülle ayırmayı yeğleyen, belki de böyle yaparak, yazdıklarından birden fazla anlam çıkarmamı bekleyen o kendine özgü biçemini.. Sonunda bana da bulaşan..."

7.
Ses yok. Ama işyerine gidip büyüyü bozmaktan çekiniyor. 'Büyüyü bozmayı sevmez(di).
Neden aramadın? (derdim.)
Büyüyü bozmak istemedim. (derdi.)'
Yeni de arkadaşına sormadan edemiyor:
Mektubu onun aldığından emin, di mi?
Evet, açarken de gördüğünü söylemişti ya.
Peki, nasıl biri?
Bilmiyor, kaç defa dedi. Öğrensin mi?
Yok.
Kendini uzaktan kız beğenip araya başkalarını sokan kasabalı bir delikanlıya benzetiyor. Beceriksiz, utangaç. Hayır, öğrenmesin. Bu iş burada bitti.
Uzun süre, arkadaşıyla işyerinde buluşmaktan kaçınıyor. Sonra gökdelen yavaş yavaş o parlak, kurşuni-sarı karışımı rengini yitiriyor. Nedeni belli değil. Mevsim döndüğünden, diye düşünüyor; mevsimle gündüşleri arasındaki yakın ilişkiyi hesaba katmıyor. Başka görüntülerin peşine takılıyor; kah neşeli, kah dertli. Havalar ısınıyor, bahar tüm belirtileriyle kente yerleşiyor.
Bir gün, kendini yine arkadaşının işyerinde buluyor. Gökdelende: 'Oyun çoktan bitti, daha doğrusu, başlamamıştı. Utanacak bir şey yok.'

8.
Otuz yaşında, mevsimlerden bahar, aylardan nisan. İşyerindeki halıyı ve ayakları seyrediyor yine, 'utanacak bir şey yok', 'utanacak bir şey yok', arkadaşını bekliyor, 'utanacak...
"Mektuplarınızı aldım," diyor kadın, "benzettin galiba."
Mektuplarınızı aldım, benzettiniz galiba.
Mektuplarını aldım, benzettin galiba.
Mektuplarını aldım, benzettiniz galiba.
Mektuplarınızı aldım, benzettin galiba.
'Gözleri kahverengi, üstü başı pembeler içinde, zaten kara göz olmaz, koyu kahverengi olur, çorabı da kaçık, bu pembe bana çok koyu gelir, hem karışık meyvelinin rengi pembe midir, sesi de gerçekten çatlak, iyi mi!'

Otuz yaşında, mevsimlerden bahar, aylardan nisan. İşyerindeki halıyı ve ayakları seyrediyor yine, 'utanacak bir şey yok', 'utanacak bir şey yok', arkadaşını bekliyor, 'utanacak...
"Mektuplarınızı aldım," diyor kadın, "benzettin galiba."
Mektuplarınızı aldım, benzettiniz galiba.
Mektuplarını aldım, benzettin galiba.
Mektuplarını aldım, benzettiniz galiba.
Mektuplarınızı aldım, benzettin galiba.

9.
"Şimdi bana kağıt kalem gerek. Bütün bunları içtenlikle anlatmak, duyurmak istiyorum. Nereden başlamalı? Olup biteni öylece yazsam kupkuru olur. Mektupların fotokopilerine ise kim inanır, ben bile artık gerçekliklerinden kuşkulu iken? Öyle bir metin olsun ki, kadınların hiç birine haksızlık etmesin, hiç birini kayırmasın, hem ayrı hem de bir olduklarını anlatsın. Karışık meyveli olsun. Yarısı sanrıyı, yarısı gerçeği anlatsın. Sanrının tadını ve gerçek olmadığını; gerçeğin kötülüğünü, kimi zaman ulaşılmaz, kimi zaman ise apaçık bilgi kılığına girdiğini, bundan ötürü, gerçeği bildirmeyi görev edinmedeki kof çokbilmişliği... Bir de sınırın tehlikesini...
Metin ilerledikçe noktalama imleriyle, en çok da tırnakla başımın derde gireceğini sezebiliyorum.
Bitirmeye yakın şöyle desem: Her sevgiliyle bir öncekine ve öncekilere...

Her sevgiliyle
Bir öncekine
Ve öncekilere
Geri
Kurmaca kurdurmaca işte.
Dil üstünde kaydırmaca.

Cem Atbaşoğlu

Genesis, Gabriel, Collins, Hackett Rutherford, Banks...

Yolları Çatallanan Bahçenin Yolcuları... (II)

Mehmet Şenol

Gabriel, bahçenin "öbür" yolundan gitmeyi neden bu kadar çok istedi ? Esas olarak " farklı şeyler" yapmak istediğini söylüyordu. Bu "farklı" şeylerin, "Passion" dışında, iyi şeyler olduğunu ama farklılık tanımını hakkettirecek bir güçlülüğe sahip olmadığını biliyoruz. Kendisinin de aşamadığı Genesis müziğindeki belirleyici rolünün çok önemli olduğu yanılsaması, bir süre sonra dinleyicileri tarafından yerine "oturtuldu": biraz da basitleştirilerek. A Trick of the Tail, Gabriel'in ayrılmasından -ses dışında- pek etkilenmemiş bir Genesis'i önümüze getirerek, hepimizi şaşırttı. Gabriel, Genesis'e sözü ve sesi dışında, müzik olarak pek birşey vermemiş sayılabilir miydi ? Bu soruyu cevaplamadan önce bir iki örnek daha vermek gerekiyor. Phil Collins'in solo albümlerini dinleyenler, Genesis'den ne kadar "alıntı" buldular ? Mike and The Mechanics, ne kadar Genesisvariydi ? Ya da Hackett'in Defector'ünden kim, ne zevk aldı ?

Söylemeye gerek yok: Genesis'de kollektif bir müzik üretimi süreci yaşanıyordu; hala da yaşanıyor. Bunun tadı, ona katılanlar için bambaşka, biz dinleyiciler için de. Her solo çalışma, ne kadar destekleyici parlak payandalar olsa da, tek kişinin imzasını taşıyor. Gabriel'in ayrılışı ile Genesis dünyasında başgösteren tehlikeli boşluğun ne kadar anlamsız olduğunu grubun geride kalanları müzik endüstrisine anlatmaktan yorulmuşlardı. Collins'in "Evet, Peter sözlerin büyük kısmını yazıyordu ama müzik bize aitti, ortaklaşa bir çaba sonucu ortaya çıkıyordu" derken kastettiği, kişilerin herbirinin damgasını da taşıyan ama sonuçta onların tek tek müzikal anlayışlarının da dışında ortaya çıkan bir *grup müziğiydi*. Rutherford, çalmak istemediği bölümleri kabul etmek zorunda kalmış, Gabriel, sesine hiç uymadığı halde, bir ton alttan söylemiş, Collins, çok istediği halde, parçanın o yerinde ön kanala çıkamamıştı. Ama so-

nuçta, ortaya çıkan şey, onların istedikleri ve istemediklerinin toplamı olan bir üründü, bu da Genesis'in müziğiydi. "Peki o zaman Follow you Follow me?" diyecekler olacaktır. Genesis etiketi, ilk yazıda uzun uzun sözünü ettiğimiz beşli döneme ait bir etikettir; ve üçe düşmenin bu kadarcık etkisi olacaktır mutlaka...

Ancak yine da A Trick of the Tail'deki müzikal yapı, birçok kişi için Genesis soundu değildir; farklıdır, başka bir şeydir. Ama bu "farkın", "tamam abi, Genesis benim için 74'e kadardır" gibi ağır bir yargının yaygınlaşmış olmasına neden olacak kadar doğru olduğunu sanmıyorum. Bu "fark"ın, Foxtrot ile Selling ya da Selling ile Lamb lies arasındaki "fark" kadar olduğunu söylemek daha doğru olur. Gabriel olsaydı da kolaylıkla içine girebildikleri bir albüm olabildi. Collins, bir yerde bu albümdeki derli toplu yapıyı şöyle açıklamıştı: " Bu albümdeki müzik, daha yumuşak ve nüfüş edilebilir. Eski parçalarımızın bazıları bölümler ve parçalar halindeydi ve olabilecekleri kadar iyi yapılanamamıştı. Bunu söylemekle eski materyallerimizi aşağılamış olmuyorum. Ama yeni materyallerin daha sert, daha emin ve daha az bölümlere ayrılmış olduğunu düşünüyorum. Bu iyileşmenin Peter'ın ayrılmasıyla hiçbir ilgisi yok. Bu, müziğimizdeki evrimin bir parçası sadece."

Katılıp katılmamak size kalmış. Ancak Collins'in söylediklerindeki doğruluk payını teslim etmemiz gerekiyor. Genesis, kendi doğal evriminin yazılabilir tarihini bir iki albüm komple, yeni albümlerini beklememize neden olacak kadar gıda verdiler. Ama bir gerçek var ki show business'in Genesis albümlerindeki etkisi artık fazlasıyla "sıktı artık" boyutlarına ulaşmış durumda. Bu, Collins'in solo albümleriyle ve Genesis'in albümlerin arasında cımbızla fark bulmaya çaba gösteren bizler için, daha birçok hayal kırıklığı gibi, olağan sayılan günlük işlerden.

Genesis'in dinleyicileri Gabriel'in ayrılışından daha dramatik ve esas sarsıcı etkileri olan olayın, Heckett'in ayrılışı olduğunu bilir. Gabriel'in ayrılışını, Jagger'ın Stones'dan ayrılması ölçüsünde büyük endişeyle karşılayan müzik eleştirmenleri kalan Genesis üyelerinin, Gabriel'in yerine bir yıldız bulabilmek için o kadar büyük çaba göstermediklerine şahit

" O ünlü Amerikan Deneyini bilirsiniz... Gönüllüleri seçmişler, bir kısmını öğrenci bir kısmını da öğretmen diye ayırmışlar....

Genesis'i müziği bu "farkı" yaratacaktı. Gabriel'in sorunu, olasılıkla bu sounddan sıkılmış olmasıydı. Nitekim A Trick of the Tail, Genesis dinleyenlerin ondan sonraki albümlerinde de tek tek bazı parçalarıyla yazdı, yazmaya da devam ediyor. En son We Can't Dance'de de iki parçasıyla Genesis'i yadederek, olduklarında pek bir anlam verememişlerdi. Ama Hackett'ın ayrılışı sonrasında sayıları üçe inen Grup üyelerinin şapkalarını önüne koyup uzun uzun dü-

şündüklerini, yerine koyabilecekleri birini uzun uzun aradıktan sonra bulamadıkları anda, "demek buraya kadarmış" Then There were Three'ın (buruk, açıksözlü ama sonuçta zoraki kabullenişin dışında) ulaşamaması boşuna değildir. mel bir tercih sorunundan bahsediyor. Yaşamını mütevazi kalıpların dışına taşırmak istemeyen kişiliğini bugüne kadar sürekli ispatladığı için kendini göklere çıkarmıyor. Zaten bunları söylediği Los Angeles Times gazetesinin muhabiri afalladığını, saygıyla karışık cümleleriyle de ifade ediyor. Bu star kalıbına sığmayan kişilik, şarkı söylemekten bile vazgeçmeyi, Genesis sonrası ilk albümünün sadece sözlerini yazmayı düşünebilecek kadar "ileri gitmişti"!. Albüm çıkarmayı kendisine karşı bir silah haline getirmedi; kafasında biçimlendirdiği albümü son parçasına kadar tamamlamadan müzik pazarında adının bile unutulmasını göze alarak çalışmalarını yayımlamadı. (Bu yönünü, ikinci albümünün yapımcılığını üstlenen Crimson'dan Robert Fripp, Amstardam'da başlayıp Londra'da devam eden, New York'ta sona yaklaşan ve yine Londra'da tamamlanan albümün yapılış sürecinde yaşadıktan sonra gayet güzel özetliyor : "Peter'le çalışmak korkunç.

Öğretmenlere canlı deneklerin tepkilerini elektrik şoklarını kullanarak ölçmelerini istemişler.... Gönüllüler 450 volta kadar çık-

dediklerini anlamaları daha da zordu. Genesis'i "bitme" noktasında getiren Hackett'in ayrılışı, neden bu kadar önemsenmişti ? Çünkü Hackett'le birlikte Genesis'ın müzikal yapısının temel ayaklarından biri de çökmüş oluyordu. Bu noktada "evrilme" bir yana, başka bir müzikal yapı sözkonusu olabilirdi. Kötü, olumsuz anlamında söylemiyorum. Hackett'ın kattığı gitar sound'u bir yana, müziklerin oluşumu sürecinde bir "beyin" eksiliyordu. Bu noktada "fırtınalama", veriminden çok şey kaybetmiş oluyordu. Bunu Roling Stone'a verdiği bir demeçte Collins ve Rutherford açıkyüreklilikle kabullenmiştir: " (Hackett'in yerine) gitarist bulma arayışlarımız sonuçsuz kalınca, kalan kapasitemiz kadar yazmayı sürdürmeye karar verdik."
Hackett'lı Wind and Wuthering'in, Genesis dinleyicilerinin gözündeki saygın yerine And

Bahçenin Öteki Yalnız Yolcusu

Peter Gabriel, Genesis'den ayrılma kararının muhasebesini şöyle yapıyor: " Grupta yazma süreci çok az tartışmanın geçtiği bir dönem haline gelmişti. Alışkanlıklarımıza hapsolmuştuk. Hiçbirşeye karşı çıkmıyor, hiçbir şeyi test etmiyorduk. Grup başarılı olmaya başladıkça insanları riskli şeyler yapmaya teşvik etmek gittikçe zorlaşıyordu. Sonunda, bir adım atmam gerektiğine karar verdim. Öyle bir noktadaydık ki ilk kez gerçekten para bize doğru akmaya başlamıştı. Ondan ayrılamayacağımızdan korkuyordum. Yeni bir yaşam tarzına alışabilirdim. Mali güvenlik kaygılarıyla da o yaşam tarzından kopmam güç olabilirdi..."

Yani, "farklı şeyler" yapmak istediği yolundaki genel kabul görmüş "nedenin" dışında te-

Çünkü kendisine ait net bir görüşü var. Ne istediğini de iyi biliyor. Ama ne istediğinden emin olmasına rağmen, yapılan işin kendi istediği olup olmadığı konusunda inanılmaz karar güçlüğü çekiyor. Beni çok yordu, galiba bu yönünü iyi bildiği için beni istedi". Gabriel'in Fripp'le çalışmasının kararları "doğru" vermesinde çok etkili olduğunu biliyoruz. Öyle ki Gabriel'in ikinci albümünün Gabriel'le ne ilgisi olduğu hala tartışılırken, ikinci albümünün Gabriel'e ait olduğunu bilmek için kapağına bakmanız gerekmez).

Mütavaziliği, (ya da kendi kişiliğini Genesis'in Gabriel'i imajından sıyırabilme çabaları) giysilerine bile yansıdı. tiyatroyu bıraktı. Garip masklarla sahnede teatral davranışlarla yarattığı "ambians"dan vazgeçti. Siyaha döndü (bu da başka bir "ambians"dı belki). Konser performanslarında Gabriel'i bildik halleriyle bulamadı kimse. İnsan Hakları konserlerinde, Passion'daki müzikolog edasıyla kendi kişiliğini nihayet kabul ettirebildi.

Değişmiş miydi, nihayet istediklerini mi yapıyordu ? Birinci Peter Gabriel albümündeki Solsbury Hill, ya da Genesis ayrılışının ironik hikayesi, başlangıcı ifade ediyordu. İkinci albümündeki D.I.Y.'den üçüncü ve tartışmalı albümündeki (içeriğinin "ağırlığından" ötürü Atlantic firması yayımlayı reddetmiş, Mercury etiketiyle çıkmıştı) Family Snapshot, Milgram 37 ve Biko'ya , Security'deki Shock the Monkey'e, So'daki Sledgehammer'e ve Big Time'e ve Us'daki parçalarına kadar, bugün artık Peter Gabriel müziği var. Passion ise "başka" bir hikaye. Üç yıl boyunca süren bu keşif macerası, bizler için yeni şeyler çıkarmadı ortaya belki ama Gabriel "bizi" keşfetti. Üçüncü dünyaya bakışını kurduğu WOMAD'la ve Real World "alternatif" müzik/yayıncılık şirketiyle kendi çevresine aktarmaya çalıştı, hala da. çalışıyor. Sanıyorum, "modern dünya" Gabriel'in Passion'ını ve Real World'ün çıkardığı 20'ye yakın albümü, tıpkı bizim kılıç-kalkan ekibini dinlerken çıkardıkları hayret/hayranlık sesleriyle ama sonuçta mesafeli bir samimiyetle dinledi ve yorumladı. Us'ın çıkışı birçok kişiyi rahatlatmıştır. So'dan sonra Us gelir, deme fırsatı yaratmıştır. Gabriel'in hilafına da olsa... "Bizim" dünyamızda Passion 1 ve 2'den sonra Us geliyor. Gabriel'in geçici bir süre için "etnik müziğe!" "takıldığını", Us'la yeniden kendi asli çizgisine döndüğünü söylemek, bu kadar sayfada basit bir özetini yapabildiğim bir müzik adamı için çok kolay ve kestirmeci bir yargı olurdu. Us'a Passion döneminden süzülerek giren "dış mihraklar", Us'ı Gabriel'in bugüne kadarki en sağlam müzikal yapıya ulaşmasını sağladı.

Çatallar

Genesis adlı bu dev rock kurumu, bugün Gabriel'i, Collins'i, Rutherford'u, Hackett'i ve Genesis'i ile yoluna devam ediyor. Bir albüm yerine birden fazla albüm dinliyoruz. Tamam, fena olmuyor ama hala...

mışlar!.. Bu gerçekten verilseydi öğrencileri öldürebilirdi.... otoriteyi kimse sorgulamıyor... Bunun ne kadar uzağındayız hala....

PARDON FİNK

Sevgili Şizofrengi okurları; geçtiğimiz günlerde seyrettiğim bir film beni derinden etkiledi. Coen kardeşlerin "Barton Fink" adlı filmiydi bu. Filmde şöhretin basamaklarını yeni tırmanmaya başlayan bir oyun yazarının başından geçenler anlatılıyordu. Barton Fink Hollywood'dan reddedilemeyecek bir teklif alıyor (haftada 1000 dolar) ve Los Angeles'in yolunu tutuyor. Burada garip bir otele yerleşiyor, stüdyonun ısmarladığı senaryoyu yazmaya başlıyor, ancak bir türlü ilham gelmiyor. Bu arada yan odada kalan biriyle samimi oluyor; şişko ve sevimli bir adam, sigortacı. Her neyse, filmin ilerleyen dakikalarında yazarımız iyice köşeye sıkışıyor; sonunda senaryoyu bitiriyor...

İşin ilginç tarafı şu: Filmde öyküsü anlatılan Barton Fink'e çok benzeyen bir yazar bizim ülkemizde de yaşamıştır; birçok okur-yazarın adını bile duymadığı İlhan Sever'dir bu kişi. Sever, Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra (diğer meslektaşlarının yaptıkları gibi) kültür başkenti İstanbul'a taşınmak yerine Ankara'da kalmayı yeğlemiş, ve burada kendine küçük bir memurluk ayarlamış. Birkaç önemsiz dergide öyküsü yayınlandıktan sonra dönemin diğer aydınları gibi (1960'lı yıllar) sosyalizmin etkisinde kalmış ve toplumcu-gerçekçi eserler vermeye başlamış. Bir öyküsünü okuyup çok beğenen dönemin ünlü bir yönetmeni kendisine bir mektup yazmış ve İstanbul'a çağırmış. İlhan Sever bu teklif karşısında kendisini zorlu bir ikilemin içinde bulmuş, zira sinemanın bir burjuva sanatı olduğunu ve kitlelerin bilinçlenmesini önlediğini düşünüyormuş. Neyse, sonunda dayanamayıp (bir arkadaşı ona zorla Potemkin Zırhlısı'nı izlettirmiş) kabul etmiş; zorlu bir otobüs yolculuğundan sonra (yedi kişinin otobüsün bagajında yolculuk yaptığını hayretle gözlemlemiş) Topkapı'ya gelmiş. Tarlabaşı'nda bir otele yerleşmiş. Ertesi gün film şirketini aramış, ancak ünlü yönetmenin mekan tespit etmek üzere İstanbul dışına çıktığını öğrenmiş. İlhan Sever'in talihsiz öyküsü işte burada başlıyor. Kendisini davet eden yönetmen yerine konuştuğu ilgisiz bir Yeşilçam yapımcısı, konağında çalışan bahçıvanın kızına aşık olan bunak bir burjuvayla ilgili bir senaryo ısmarlamış. Sever, çaresiz kabul etmiş. Odasına kapandığında öyküdeki sınıfsal vurgular üzerine yoğunlaşmaya çalışmış, ancak bir türlü istediği olay örgüsünü kuramamış. Sonunda, sinemada edebiyattakinden çok farklı esin kaynaklarıyla çalışıldığını kavramış ve zaman geçtikçe odadaki nesnelerin (boşlukta vızıldayan sivrisinek, duvardaki tablo, gece yattığında uzun uzun izlediği tavan çizgileri,...) "insanı yeni ve bilinmeyen deneyimlere hazırlayan uyaranlara dönüştüğünü" hissetmeye başlamış. Bu noktada başına gelen bir olay sonucu, ısmarlanan senaryoyu bir gece içinde, "zamanın kaybolduğu bir gecede" bitirdiğini biliyoruz. Sever, uykusuz geçirdiği bu gecenin sonunda şair arkadaşı Arif Suskun'a bir mektup yazıyor. Mektubun içinde yer alan şu cümleler aydınlatıcıdır: "..Dün gece başımdan çok tuhaf bir olay geçti. Sana daha önce bahsettiğim yan odada kalan İskender bir sinir krizi geçirdi ve otelde yangın çıkardı. Neyse yangını hep birlikte söndürdük, otel müdürü şikayetçi olmayacağını söyledi, tabii İskender akıl hastanesini boyladı. Ben de diğer otel sakinleriyle birlikte hiçbir şey olmamış gibi odama geri döndüm. İlk önce uyumaya çalıştım, ama üstteki odadan gelen sesler dalmamı engelledi. Saat sabahın ikisiydi; kalktım, daktilomun başına oturdum ve yazmaya başladım..." *

Benzerlik şaşırtıcı değil mi? Sever, tabii ki yazdığı senaryoda, fakir kıza aşık olan yaşlı bunağa evini yaktırtıyor ve olaylar son derece trajik bir finalle noktalanıyor. Yeşilçamlı yapımcı senaryoyu (söylenildiğine göre) kahkahalarla okuyor ve sonunu değiştirmesi şartıyla "kabul edebileceğini" söylüyor. Bu arada yönetmen İstanbul'a gelmiştir, senaryoyu hemen okur ve "berbat" bulur. Yönetmen değişir, Sever kendini yapımcının kollarına bırakır. Birbiri ardınca senaryolar yazmaya başlar. Atıf Yılmaz'dan Ertem Eğilmez'e kadar birçok yönetmenin filmlerine kaynaklık eden bu eserler (senaryoların hemen hepsinde takma ad kullanılmıştır), yazarın kariyerine başladığı yıllardaki duyarlık ve zekadan yoksun, mekanik işlerdir. Sever sıradan bir Yeşilçam üyesi olup çıkmıştır artık. Yazarlık hayatı çok geçmeden son bulur.

Evet, Barton Fink'in sonunu bilmiyoruz, o kumsalda ne kadar kaldı, o kıza aşık oldu mu? İlhan Sever'in kaderi çok daha az şiirsel, bildiğimiz kadarıyla. Soylu bir sanatçının, Ortaçağdaki gibi sokaklarda dolaştığı görülmüyor artık. Bütünüyle kuşkudayız.

**: Mektubu, tarihini hatırlamadığım bir Varlık yıllığından fotokopi çektirmiştim.*

Durul Taylan